

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Diplomová práce

**Právní úprava prostituce
Eticko-legislativní souvislosti právní
úpravy prostituce se zaměřením na
její legalizaci a ilustrované na
příkladu současné ČR**

Bc. Gabriela Telínová

Katedra: Katedra teologické etiky
Vedoucí práce: Doc. Jindřich Halama, Dr.
Studijní program: N6141 Teologie
Studijní obor: Křesťanská humanitární a pastorační práce - diakonika

Praha: 2014

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto magisterskou práci s názvem Právní úprava prostituce: Eticko-legislativní souvislosti právní úpravy prostituce se zaměřením na její legalizaci a ilustrované na příkladu současné ČR, napsala samostatně a výhradně s použitím uvedených pramenů.

Souhlasím s tím, aby práce byla zveřejněna pro účely výzkumu a soukromého studia.

V Praze dne 29. 11. 2014

Bc. Gabriela Telínová

Bibliografická citace

Právní úprava prostituce [rukopis] : Eticko-legislativní souvislosti právní úpravy prostituce se zaměřením na její legalizaci a ilustrované na příkladu současné ČR: Magisterská práce / Bc. Gabriela Telínová ; vedoucí práce: Doc. Jindřich Halama, Dr.. - Praha, 2014. - 98 s.

Anotace

Práce se zabývá problematikou prostituce v eticko-legislativních souvislostech. V tomto kontextu se zaměřuje i na některé poslední snahy o její právní legalizaci v oblasti České republiky. Nejprve práce začíná stručným pojednáním o podobě prostituce jako takové, spolu s některými možnými příčinami pro vstup do této činnosti. Následně se zaměřuje na lidskou sexualitu a normy, které při aplikaci na prostituci ovlivňují to, jak na tento jev budeme pohlížet, což souvisí i s tím, jakým způsobem a proč ho chceme dále upravovat. S tím částečně souvisí i následující kapitola týkající se kriminality v této oblasti, která většinu těchto norem porušuje. Její smysl tkví také v poukazu na skutečnost, že existuje vážná praktická potřeba ze strany společnosti tuto oblast regulovat a zaručit tak všem ohroženým skupinám lidí ochranu – právní i praktickou. O tom, jak preventivně proti této kriminalitě bojovat a jak ochránit prostituující se osoby, potažmo jejich klienty a společnost a zároveň pokud možno vyjít co nejvíc vstříc zájmům všech těchto tří stran, pojednává kapitola o současném právním regulování tohoto jevu a snahách o jeho legalizaci v ČR. Poslední dvě kapitoly pak samostatně doplňují celkový pohled o etické hledisko a zabývají se zde některými důležitými souvislostmi a problémy, které byly nastíněny v předchozích částech práce.

Klíčová slova

Prostituce, regulace, legalizace, etika, zákon, legislativa, důstojnost, odpovědnost, svoboda, dobrovolnost, křesťanství, normy

Summary

The thesis deals with the prostitution and its casual links to both moral and legislation matters. In this context, it focuses on recent efforts to legalize prostitution in the Czech Republic. The thesis starts with a brief treatise concerning an image of the prostitution as a phenomena, including a few possible reasons for getting involved in it. Thereafter, the thesis addresses a human sexuality and standards, which, through their application in practice, have an influence on our perception of this phenomena. This is also linked to the way we are proceeding to regulate prostitution, and why. The following chapter shows linkages to prostitution-related criminality, in which the majority of standards are broken. The point of this chapter lies in the fact that there is a real necessity for action, longed for by society, in order to regulate this field and to ensure both legal- and practice-wise protection to all threatened categories of people. This thesis also includes a chapter on current legal regulation of prostitution and its legalization in the Czech Republic. It covers various matters, e.g. how to take preventive measures against the crime in question; how to protect prostitutes, their clients or even a society; and how to comply with all these three parties' wishes in the most favourable way. The last two chapters separately help to complete a general view through taking into account moral aspects, and focus on several important connections and issues, which were introduced in previous sections of this thesis.

Key words

Prostitution, regulation, legalization, moral, law, legislation, dignity, responsibility, freedom, voluntariness, Christianity, standards

Obsah

ÚVOD	7
1. Základní vhlad do současné podoby prostituce spolu se stručným pohledem do její historie.....	11
1.1. Definice prostituce a její základní rozdělení	11
1.2. Stručný výtah z historie prostituce	17
2. Lidská sexualita a normy související s prostitucí.....	23
2.1. Normy týkající se oblasti lidského sexuálního chování	23
2.2. Prostituce a stud	29
3. Prostituce a související kriminalita	32
3.1. Základní vhlad do problematiky	32
3.2. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník	38
4. Současné legislativní snahy o regulování prostituce v ČR a úprava tohoto jevu v Německu a Nizozemí.....	42
4.1. Některé současné platné zákony vnitrostátního charakteru upravující prostituci v ČR	42
4.1.1. Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích	42
4.1.2. Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze a vyhláška č. 20/2007 Sb. hl. m. Prahy.....	44
4.2. Některé současné snahy usilující o samostatný vnitrostátní právní předpis upravující oblast prostituce v ČR směrem k legalizaci této činnosti	45
4.2.1. Návrh zákona o regulaci prostituce	45

4.2.2. <i>Návrh zákona o toleranci poskytování sexuálních služeb</i>	50
4.4. Stručné pojednání o legalizaci prostituce v Německu a Holandsku.....	51
5. Otázka dobrovolnosti a téma lidské důstojnosti	57
5.1. Otázka dobrovolnosti	58
5.2. Lidská důstojnost	63
6. Náboženská etika – křesťanský pohled na problém prostituce	72
6.1. Proč náboženská etika?	72
6.2. Prostituce z křesťanského pohledu.....	74
ZÁVĚR	81
SEZNAM LITERATURY	86

Úvod

O prostituci a možné legalizaci této činnosti, spolu s etickými otázkami týkající se prostituce jako činnosti a formě její možné legalizace, jsem se rozhodla poté, co jsem si přečetla návrh zákona o regulaci prostituce, který v roce 2010 schválili pražští zastupitelé. Byť tento zákon dosud nebyl schválen, vyvolal ve mně mnohé otázky nejenom právního charakteru, ale i charakteru etického, přičemž rovinu právní i etickou považuji v tomto případě za vzájemně se ovlivňující. V práci se tak budu zabývat prostitucí, prostituujícími se osobami a související kriminalitou, posouzením této aktivity z etického pohledu a některými souvisejícími změnami, které by měla přinést legalizace prostituce v podobě, kterou nabízí některé dokumenty z oblasti české legislativy, které se takovou právní úpravou prostituce v současnosti naposledy zabývaly. Těmito dokumenty pak myslím především výše zmíněný návrh zákona o regulaci prostituce, ale stručně zde představím také návrh zákona o toleranci poskytování sexuálních služeb. V této souvislosti ovšem zmíním i některé další dokumenty z oblasti vnitrostátního práva, které svým obsahem prostituci do určité míry upravují. K tomuto účelu jsem vybrala zákon o obcích a zákon o hlavním městě Praze. Mezinárodní právo pro tyto účely vynechám, neboť ho zde není nezbytně nutné uvádět a ani vzhledem k rozsahu práce by zde jeho samostatná analýza nebyla možná. Práce se dále nebude blíže zabývat prostitucí dětskou, která by sama o sobě postačila na rozsáhlejší studii, ale částečně se jí přesto dotýká především v souvislosti s kriminalitou v této oblasti a snahami o omezení této kriminality. Stejně tak nebudu z níže uvedených důvodů blíže rozebírat prostituci mužskou a její specifika.

Cílem práce je představit prostituci jako legální formu práce a poukázat přitom na některé aspekty etického a legislativního charakteru, které se v souvislosti s prostitucí či její případnou legalizací podhalují a které je třeba při úpravě tohoto jevu a zamýšlení se nad ním, zohledňovat. Poukazují na to, co nebo koho chceme chránit, ale také na to proč a jak toho chceme docílit a jaké

problémy přitom mohou nastat. Za příklad takové legalizace jsem si pak vybrala ČR a její současnou úpravu tohoto jevu, spolu s posledními navrhovanými právními předpisy, které se snažily prostituci právně legalizovat. Zejména bych se přitom ráda pokusila o pohled, který se týká ochrany ohrožených osob před nejrůznějšími negativními jevy, které se k prostituci váží.

První kapitola této práce se proto zaměřuje na základní definování prostituce¹ a její dělení a stručně nastiňuje některé příčiny, které mohou člověka dovést k tomu, že svolí k praktikování sexu za úplatu. Vypsát některá základní dělení, se kterými se v oblasti prostituce mohou lidé setkat, je důležité zejména kvůli základnímu vhledu do problematiky a obecném seznámení se se současnou podobou tohoto jevu, ale nabízí se zde také možné zamyšlení nad problémem a probíranou situací právě z etického hlediska. Kupříkladu, jaké důvody vedou člověka k tomu, aby vykonával prostituci nebo kupoval v jejím rámci nabízené služby? Na to dává částečnou odpověď právě výčet některých možných příčin. Dále jde o otázku, proč jsou provozováním prostituce ohroženy více ženy než muži? Tato kapitola tím částečně poukazuje i na feministická studia, neboť tyto úhly pohledu jsou důležité právě z toho důvodu, že neustále připomínají to, že prostitucí jsou zde nejvíce ohroženy ženy.² Kromě toho obohacují debaty o veřejných politikách a o právní úpravě prostituce o otázku ptající se po tom, jak pokud možno nejlepším možným způsobem zabezpečit ochranu práv a zájmů prostituujících se osob.³ Prostituce a nucená prostituce se tak stává celosvětovým genderovým jevem.⁴ Důležitou otázkou pak je, do jaké míry se jedná o prohlubování nerovnosti mezi ženami a

1 Pro účely práce je pak dále prostituce chápána v jejím užším pojetí.

2 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 50

3 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 19

4 EVROPSKÝ PARLAMENT. Zpráva o pohlavním vykořisťování a prostituci a jejich dopadu na rovnost žen a mužů, A, in: *Evropský parlament* [online]. 4. 2. 2014 (cit. 7. října 2014). URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+XML+V0//CS>

muži a do jaké míry se jedná naopak o podporování rovnosti mezi nimi, tím, že si ženy mohou samy dobrovolně (v případě dobrovolně vykonávané prostituce) rozhodovat o svém těle?⁵ V rámci této kapitoly je také velice stručně a obecně nastíněna historie tohoto jevu.

Druhá kapitola potom naváže stručným pohledem do oblasti norem a morálky a poukáže na základní souvislosti mezi tímto a prostitucí, přičemž se zmíní i o studu, který je blízce spojen právě s porušováním norem a který má také svoji roli v utváření našeho pohledu na prostituci a v tom, jak k ní budeme dále přistupovat.

Třetí kapitola se pak zaměří na základní vhléd do prostituce a související kriminality. Definuje zde některé základní problémy a důležité pojmy a v této souvislosti se zmíní i o trestním zákoníku, který o těchto problémech ve svém obsahu hovoří a ukládá za ně také odpovídající sankce.

Čtvrtá kapitola se pak bude zabývat již zmíněnými příklady z oblasti vnitrostátní legislativy České republiky, které v sobě upravují prostituci. V rámci toho se pak zmíní o dvou posledních návrzích, které se ve svém obsahu snaží prostituci upravovat směrem k její legalizaci – o návrhu zákona o regulaci prostituce a o návrhu zákona o toleranci poskytování sexuálních služeb. V této kapitole se také objeví zmínka o legalizaci prostituce v Německu a v Holandsku. Tyto dvě země jsem si vybrala proto, že mají v oblasti evropského prostoru v tomto směru nejliberálnější zákony.⁶

Pátá kapitola se posléze zaměřuje na otázku lidské důstojnosti a svobody člověka v souvislosti s odpovědností za jeho jednání. Vzhledem k tomu, že se prostituce týká především směny poskytnutých služeb za peníze,

5 EVROPSKÝ PARLAMENT. Zpráva o pohlavním vykořisťování a prostituci a jejich dopadu na rovnost žen a mužů, W, in: *Evropský parlament* [online]. 4. 2. 2014 (cit. 7. října 2014). URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+XML+V0//CS>

6 ŠÍDOVÁ; POLÁKOVÁ; MALINOVÁ; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, 8, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 28. 11. 2013 (cit. 15. srpna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

tak zde zmíním také roli peněz v této souvislosti, i když ne vždy se může jednat pouze o peníze a ne o jinou formu úhrady, jak tomu může být zejména u široce definovaného pojetí prostituce.

Poslední kapitola pak v sobě obsahuje stručný pohled na prostituci z hlediska teologického. Kapitola se pokusí představit prostituci a související témata a to zejména z pohledu římsko-katolického, neboť právě římsko-katolická církev u nás měla silný vliv na utváření etiky a také se právě k této církvi podle výsledků sčítání lidu z roku 2011 přihlásilo nejvíce lidí.

1. Základní vhléd do současné podoby prostituce spolu se stručným pohledem do její historie

1.1. Definice prostituce a její základní rozdělení

Slovo prostituce vychází z latinského slova *prostituere*, které ve svém významu znamená nabízení se k veřejnému smilstvu. Jedná se většinou o nabízení sexuálních služeb za úplatu.⁷ Sexuálními službami se přitom nemyslí pouze pohlavní styk s jinou osobou nebo osobami, ale rozumí se jím v podstatě jakýkoliv způsob ukájení sexuálního pudu, který je prováděn na těle jiné osoby.⁸ Úplatou se pak nemyslí pouze finanční odměna, ale jedná se i o další výhody za poskytnutou službu, jako jsou hmotné statky, protekce či poskytnutí protislužby. Prostituci provází časté střídání sexuálních partnerů a proto i nebezpečí nakažení pohlavně přenosnými nemocemi.

Návrh zákona o regulaci prostituce uvádí svoji definici prostituce, podle které se touto aktivitou rozumí poskytování sexuálních služeb fyzickou osobou za úplatu, přičemž tyto služby bezprostředně směřují k uspokojování sexuálních potřeb a to za předpokladu, že přitom dochází k přímému a dobrovolnému fyzickému kontaktu mezi osobou tyto služby poskytující a osobou, která této služby využívá. Stejně tak se prostitucí myslí i jen nabízení poskytování takových služeb ze strany osoby, která tyto služby má poskytovat. Vše za předpokladu naplnění znaků podnikání.⁹

Zatímco předchozí definice nebrala v úvahu dobrovolnost nabízení sexuálních služeb, definice druhá už ano. To je dáno zejména úmyslem celého dokumentu, který, aby mohl prostituci jako takovou samostatným právním předpisem

7 CAPPONI; HAJNOVÁ; NOVÁK, *Sexuologický slovník*, 109

8 TRÁVNÍČKOVÁ; LUPTÁKOVÁ; NEČADA; et al., *Obchodování se ženami z pohledu České republiky*, 59

9 PARLAMENT ČR. Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostituce a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostituce), § 2, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 12. 7. 2013 (cit. 1. července 2014). URL:<http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=64842>

jakkoliv upravovat, musí ji pro tyto účely správně definovat a odlišit ji tak od prostituce poskytované nedobrovolně, v rámci obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a nucené prostituce. Přesto panuje jistá obecná neshoda v oblasti správného a přesného definování prostituce, neboť lze najít definice vymezené široce a definice vymezené úzce. V prvním případě pak mohou být za prostituci považovány i jinak společností akceptované a dokonce i podporované formy směny sexuálních služeb, jako se tomu děje kupříkladu v manželství, kdežto ve druhém případě tam mohou spadat pouze ty formy, které jsou společností stigmatizovány.¹⁰

Prostituci je možné dělit na ženskou a mužskou, na heterosexuální a homosexuální. Nejčastější bývá ženská prostituce heterosexuální, ale vyskytuje se i ženská prostituce homosexuální. Stejně tak existuje i prostituce mužská, která je taktéž zaměřením heterosexuální i homosexuální.¹¹ Vyskytuje se však i prostituce dětská, která je v České republice vykonávána osobou mladší 18 let věku a která spadá pod komerční sexuální zneužívání dítěte. Při definování rozpětí věku, po který je osoba považována za dítě, se přitom vychází z Úmluvy o právech dítěte, která byla do českého práva začleněna sdělením č. 104/1991 Sb. federálního ministerstva zahraničních věcí. V českém právu ale sexuální styk s osobou starší 15 let není považován za obecně deliktní jednání, pokud se však nejedná o dětskou pornografii, prostituci a obchod s dětmi. Osoby v rozmezí mezi 15 – 18 lety, protože jsou stále považovány za děti, požívají zvláštní ochranu ze strany státu. Takový mladý člověk si tak může do jisté míry sám rozhodovat nad tím, s kým bude mít sexuální styk, avšak pokud dojde k jeho svádění k pohlavnímu styku, jak o tom hovoří § 202 trestního zákona, který by měl být vykonán za úplatu, jedná se již o trestný čin. Samo dítě je v těchto případech beztrestné.

10 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, kapitola 1. Představení zahraničních debat o fenoménu prostituce a pozic editorek 27. Cit. podle Engels, Friedrich. *Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu*.

11 CAPPONI; HAJNOVÁ; NOVÁK, Sexuologický slovník, 109

Poskytování služeb lze také dělit dle místa na outdoor služby a indoor služby a dle přístupu k práci na profesionály, poloprofesionály a amatéry.

V případě outdoor služeb se jedná o veřejná místa, jako jsou kupříkladu ulice, silnice a dálnice, nádraží a v případě přímořských oblastí také na oblasti blízko doků. Mužská prostituce se často koncentruje zejména v oblasti kolem gay barů či v parcích ale i kolem nádraží a v blízkosti toalet. V případě indoor služeb se pak jedná o služby transparentní, které v sobě zahrnují různé výlohy v blízkosti silnic, sex kluby (night kluby), erotické salony, masážní salony, striptýzové bary, strip a peep show a o služby poloskryté a skryté, mezi které patří nejrůznější bary, priváty - byty, hotely, eskort servisy a služby poskytované na internetu.¹² Prostituce je tak nejen veřejná, ale i skrytá, nejčastěji ilegální. Skrytá prostituce je nejčastěji provozovaná právě v bytech, hotelových pokojích, penzionech či motorestech a její vliv roste s tím, jak je omezována prostituce veřejná.¹³

Lidé ze skupiny profesionálů vnímají sexuální služby jako plnohodnotné zaměstnání. Při práci dodržují pravidla, hranice i odstup a svoji činnost vnímají jako prostředek emancipace. Vydělané peníze si šetří a užívají je, ale jsou schopni odejít, když cítí, že je čas. Poloprofesionálové vnímají sex jako určitý přechodný přívýdělek. Oproti předchozí skupině nemají jasně stanoveny hranice, jsou závislí buďto na návykových látkách nebo osobnostně (tzv. „láska v práci“). Podléhají ekonomickému tlaku a velkou část výtěžku odevzdávají. Za finanční odměnu nebo za laskavost poruší pravidla. Lidé ze skupiny amatérů pak poskytují sexuální služby příležitostně. Jedná se často o mladé dívky na útěku z domova či ústavu, dívky závislé či v partě, nebo naopak o starší ženy, které hledají dobrodružství či jednorázovou finanční výpomoc.¹⁴

Zvláštním druhem prostituce je pak ta, která je vykonávána tzv. „vydržovanými“ ženami či „vydržovanými“ muži s minimálním okruhem

12 KLÍMA; HERZOG; KUNC; et al., Kontaktní práce, 121

13 ONDREJKOVIČ; BREZÁK; LUBELCOVÁ; et al., Sociálna patológia, 156

14 KLÍMA; HERZOG; KUNC; et al., Kontaktní práce, 122

zákazníků. Takové ženy většinou mívají vysoké zisky a prezentují se většinou spíše jako společnice či hostesky, než jako prostitutky.¹⁵ Problém ale může nastat v případě, kdy se dívka ztotožní s tímto pojetím a tím prostituci začne vnímat zkresleně. Její pojetí prostituce tak může být jiné od skutečnosti. Může se začít prostituovat, s tím, že v podstatě „o nic nejde“, protože je pouhou společnicí.

Příčiny, které mohou člověka dovést až k provozování sexu za úplatu přitom mohou pramenit v ekonomickém tlaku, který je způsoben například nedostatkem peněz a nepříznivými životními podmínkami, v ekonomické výhodě a s ní související touze po určitém stupni luxusu, v prožité životní události různého druhu, v násilí sexuálního i nesexuálního charakteru, v drogách a závislosti, v kulturně-historických faktorech, v touze po dobrodružném stylu života, ale i v osobnosti člověka.¹⁶ Příčinou může být i „onálepkování“ člověka, jak o tom mluví etiketizační teorie. Může se tak stát, že i jedinec, který žádnou sociální normu neporušuje, získá takovou nálepkou.¹⁷ Toto označení pak může vést k tomu, že se člověk podle své nálepky začne skutečně i chovat.

Příčina daná nejrůznějšími finančními problémy je příčinou pravděpodobně nejrozšířenější.¹⁸ Přesto je ale svět prostituce do značné míry sociálně diferencovaný, neboť na jedné straně stojí osoby dosahující v dané společnosti vysokých příjmů, ale na straně druhé stojí osoby žijící v bídě, úpadku a nemocech.¹⁹

15 BARTLOVÁ, Sociální patologie, 42

16 KLÍMA; HERZOG; KUNC; et al., Kontaktní práce, 122

17 ONDREJKOVIČ; BREZÁK; LUBELCOVÁ; et al., Sociálna patológia, 157

18 ŠÍDOVÁ; POLÁKOVÁ; MALINOVÁ; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, 74, in: Rozkoš bez rizika [online]. 28. 11. 2013 (cit. 15. srpna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

19 BARTLOVÁ, Sociální patologie, 43

Také příčiny, které vedou klienty k volbě tohoto druhu povyražení mohou být různorodé. Kupříkladu je možné zmínit se o teorii vycházející z názoru, že hlavním motorem prostituce je především vysoká poptávka mužů po neosobním sexu. Zdroj této poptávky má mít biologické základy v oblasti lidské sexuální motivace a proto je sex za peníze typicky mužskou kulturní pseudopotřebou.²⁰

Ať už jsou však příčiny jedné i druhé strany jakékoliv, služby které v sobě zahrnuje výkon prostituce budou existovat do té doby, dokud budou existovat také zákazníci z řad mužů ale i žen, kteří těchto služeb chtějí využívat.²¹

Důležité je také zmínit se zde o dvou hlavních zahraničních feministických přístupech k problematice prostituce – o pozici sexuální práce a pozici proti sexuální dominanci. Obě pozice zastávají opačnou filosofii a obě filosofie mají vliv na chápání prostituce a jejích důsledků a také na to, jaký postoj k ní zaujmout.

Zastánci pozice sexuální práce zdůrazňují především *agency*, neboli schopnost a možnost člověka rozhodovat a také realizovat svá rozhodnutí. V prostituování se podle tohoto přístupu nespočívá žádný problém, protože se jedná ve své podstatě o práci, podobnou jiným formám práce. Problém tkví pouze v podmínkách, v jakých probíhá. Tato pozice je v souladu s liberálním důrazem na osobní volbu každého člověka.

V této pozici se dále vyskytují čtyři principiální stanoviska a jedna pragmatická argumentace.

První stanovisko je zaměřeno na sex a na sexualitu a jsou zde zdůrazňovány pozitivní aspekty prostituce. Zastánci této pozice oslavují její konsenzuálnost, která má nabourávat polarity normální – nenormální, příjemný – nepříjemný a

20 MITLÖHNER, Erotika a paragrafy, 87

21 MURÍN, Sex kontra kultura, 132

zdravý – nezdravý sex. Prostituce je chápána jako běžný jev, legitimní prvek rozmanitosti v erotice, který je pro společnost potřebný.²²

Stanovisko druhé se opírá o charakter práce a srovnává prostituci například s dalšími emocionálními pracemi, jako je třeba masérství, péče o děti, nebo herectví. Prostituce je tak považována za normální a je proto hodna stejného zacházení, jakého se dostává i jiným pracím.²³

Třetí stanovisko vyzdvihuje *agency* a respekt k volbám žen, které jsou základem jejich zmocnění (a souvisí i s útokem na patriarchální struktury zdola). Sexuální práci si tyto osoby samy zvolily a právní řád má tuto volbu umožňovat. Kritika ze strany socialistických feministek však tuto svobodu volby snižuje, když oponuje tím, že prostituce, která je způsobena chudobou, nedává možnost zcela svobodně si volit. Čtvrté stanovisko, které zastávají socialistické feministky, tak považuje za příčinu prostituce vnější podmínky, kde hlavním znevýhodněním je právě sociální třída a sociální podmínky.²⁴

Všechna stanoviska spojuje uznání toho, že prostituce je neodstranitelný jev. Právě proto je pak třeba zaměřit se na garantování rovných práv pro sexuální pracovnice²⁵ a na destigmatizaci a normalizaci, prostřednictvím dekriminace a legalizace.²⁶

Z pozice sexuální práce by nedobrovolná prostituce měla být potírána a trestána, kdežto prostituce dobrovolná by měla být uznána.

22 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, kapitola 1. Představení zahraničních debat o fenoménu prostituce a pozic editorek 21. Cit. podle O'Connell, Davidson. *The Rights and Wrongs of Prostitution*.

23 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, kapitola 1. Představení zahraničních debat o fenoménu prostituce a pozic editorek 21. Cit. podle Chapkis, Wendy. *Live sex acts: women performing erotic labor* 76.

24 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 21-22

25 V práci budu většinou používat takové výrazy pro popsání tohoto jevu, které budou názorově neutrální a nebudou přímo odkazovat na žádnou z těchto dvou pozic.

26 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 22

Pozice proti sexuální dominanci pak oproti pozici sexuální práce hovoří o prostituci jako o formě násilí na ženách a o porušení principu genderové rovnosti. Škodlivá je už sama podstata této činnosti a to jen z té základní skutečnosti, že se prodává sama osoba a ne pouze její služby. Zastánci této pozice spatřují příčiny tohoto jevu nejen v ekonomické nerovnosti, ale zejména v existenci sexuální dominance a patriarchátu. Prostitutky se touto činností podřizují svým mužským klientům.²⁷ Prostituce zde není dobrovolná. Násilí, o kterém tato pozice vypovídá, také není jen neplacené (nedomluvené), ale i placené (každodenní sex) v kontextu zmíněného patriarchátu.²⁸

Zastánci této pozice proto považují za důležité vymýtit prostituci a to skrze opatření, která budou trestat poptávku. Tolerance prostituce je z jejich pohledu nepřijatelná, neboť spěje k vytvoření kultury přijímající podřízenost žen.²⁹ Je tak třeba preventivně předcházet vstupu dalších žen do prostituce a pomáhat prostitutkám s výstupem z prostituce.

1.2. Stručný výtah z historie prostituce

Prostituce je společenský jev, který patří k životu městské společnosti a to už jak je známo, od dob starověku. Pravděpodobně se vyvinula z náboženských představ a rituálů, které byly konány k oslavě bohyně plodnosti. Proto i vůbec první literárně popsaná prostitutka byla kněžka. Za nejstarší dochovaný příběh o prostituci je totiž považován Epos o Gilgamešovi, kde kněžka lásky z chrámu bohyně Ištar strávila šest dní a sedm nocí s Enkiduem, kterého tím zcivilizovala a oslabila ho tak pro boj s Gilgamešem. Co je zajímavé, je to, že se z něho teprve po tomto sexuálním zážitku měl stát člověk, neboť zmoudřel, umyl se a oblékl. Tato zkušenost způsobila, že vyrostl na

27 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 23

28 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, kapitola 1. Představení zahraničních debat o fenoménu prostituce a pozic editorek 24. Cit. podle Jeffreys, Sheila. *Prostitution, trafficking and feminism: An update on the debate*.

29 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 23

duchu a vyspěl rozumem.³⁰ Přestal tak žít ve společnosti zvířat a odešel i s onou nevěstkou do společnosti lidí. Nejrozšířenější ve starověku byly zejména dva druhy prostituce – prostituce z pohostinnosti a prostituce posvátná. Neexistuje však příliš velká podobnost mezi starověkým pojetím prostituce a prostitucí současnou a to zejména vzhledem k prostituci posvátné. Od ní totiž nevede žádná přímá spojnice k prostituci dnešní, poskytované za úplatu, přičemž ani její rozsáhlejší oživení nelze pravděpodobně v budoucnosti očekávat.³¹

Ze starověkých civilizací je ale možné zmínit se kupříkladu o období starého Řecka a Říma, kolébky naší civilizace, kde prostituce zaujímala velice významné místo. Athény a Korint v té době mohou být dokonce považovány za místa, kde prostituce hrála největší roli v dějinách.³²

Z období 530 let př. n. l. existuje v Řecku první zmínka o zřízení legální prostituce. Jejím cílem měla být ochrana žen a dívek a vymýcení zkaženosti u mládeže. Také zde byly vybudovány první školy, kde se vyučovalo umění prostituce a vyskytovaly se zde také její různé kategorie, které se od sebe odlišovaly především ve standardu poskytovaných služeb. Vysoké společenské postavení a standard měly tzv. hetéry, u kterých kromě erotických služeb hrálo roli také vzdělání, hudební a taneční nadání, či společenské schopnosti. V dnešní době je možné tuto kategorii připodobnit k luxusním prostitutkám, které jsou často příslušnicemi vyšší společnosti a poskytují kromě služeb sexuálních také společenský doprovod. Prostřední kategorii tvořily tzv. auletridy, které ovládaly pouze jedno umění, nejčastěji hudební a taneční, objevovaly se tak na veřejnosti a na nejrůznějších oslavách kde hrály a tančily. Bylo je také možné pozvat do soukromé společnosti. V současnosti připomínají ženy z erotických klubů, které také poskytují zábavu, sexuální služby i možnost pozvání na soukromou oslavu. Poslední a nejnižší třídu prostitutek tvořily tzv. dikteriady, ženy vystavující se v oknech nebo dveřích veřejných domů. Toto vystavování

30 Epos o Gilgamešovi, 20

31 BASSERMANN, Nejstarší řemeslo: kulturní dějiny prostituce, 6

32 BASSERMANN, Nejstarší řemeslo: kulturní dějiny prostituce, 11

přetrvalo do současnosti a je znakem malých nevěstinců, napříč všemi kulturami. Tento druh prostituce je možné připodobnit k prostituci pouliční, nebo té, která je vykonávána v nízkých kategoriích nejrůznějších salonů.³³

Pravděpodobně všechny dikteriady snily o vykoupení se z tohoto stavu. Jejich snem byl také často přechod do stavu svobodné hetéry, což se podařilo jen málokteré z nich. Navíc musely ze svých příjmů platit daň a staly se tak důležitým příjmem pro stát.³⁴ Kromě toho je staré Řecko dobou přející prostitutům mužského pohlaví, označovaných jako hetairekos.³⁵

Starověký Řím je civilizací, na které západní kultura založila svůj vztah k prostituci a to ať už skrze židovství, tak starověké Řecko. Objevuje se i v samotném mýtu o stvoření Říma - v mýtu o Romulovi a Removi a to v postavě Larentie, které místní říkali „*lupa*“, což dává dvě možnosti výkladu a to jak vlčici, tak ženu oddávající se prostituci.³⁶ Každý příslušník vyšší vrstvy mohl kdykoliv uplatnit své právo na bezplatné sexuální služby se svoji domácí otrokyní a také právo na to, poslat tuto ženu na ulici a její peníze si poté ponechat pro sebe. V císařském období byl volný sex a prostituce velice rozšířený. Především zde však vzkvétala poptávka po mužské prostituci – pro muže, ale i pro ženy. A právě v těchto uvolněných mravech se vyvíjelo také prvotní křesťanství.³⁷

Období středověku pak pod vlivem křesťanství vyzývalo k cudnosti a pohlavní zdrženlivosti. Nejprve byly takové ženy obviňovány a souzeny za čarodějnictví, později však církve začala prostituci postupně tolerovat a sama zakládat veřejné domy. Německý františkánský kazatel ze 13. století Berthold z Řezna kupříkladu navrhol, aby byly tyto ženy zbaveny svého jména a nosily žluté pásky, odlišující je od počestných žen. Odsouzení se však z jeho strany netěšily pouze prostitutky, ale i pasáci, kteří z této amorálnosti těžili.³⁸ Pozdní

33 VANÍČKOVÁ, Dětská prostituce, 14-15

34 BASSERMANN, Nejstarší řemeslo: kulturní dějiny prostituce, 15

35 VANÍČKOVÁ, Dětská prostituce, 15

36 BASSERMANN, Nejstarší řemeslo: kulturní dějiny prostituce, 35

37 VANÍČKOVÁ, Dětská prostituce, 16-17

38 DENZLER, Zakázaná slast: Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky, 133

středověk znamenal úpadek morálky, začaly se také hojně zakládat nevěstince, pro které se ve Francii vžil název „*borde*“, v Itálii „*bordello*“ nebo v Anglii „*brothel*“, ze kterých později vzniklo české slangové označení pro domy tohoto typu - „*bordel*“. Také v této době byla prostituce provozována v různých kategoriích, od metres poskytujících nadstandardní služby, po smilnice a prostitutky pracujících ve veřejných domech.³⁹ Snaha o odstranění prostituce ze strany církve nabývala nejrůznějších forem. Papež Pius V. dokonce upřel prostitutkám právo na křesťanský pohřeb. Kromě toho nesměly přijímat žádné svátosti, pokud svůj život zásadně nezměnily.⁴⁰ V Římě v roce 1536 vznikl například na popud Ignáce z Loyoly hospic pro dcery nevěstek, aby nenapodobovaly své matky v jejich činnosti.⁴¹ Prostitutky také doprovázely vojska a vyskytovaly se často na všech místech, kde se pohybovalo hodně lidí, jako byly kupříkladu jarmarky nebo turnaje, říšské sněmy či koncily a další hromadné akce.⁴² Epidemie nemoci Syfilis, která sužovala Evropu v 15. století, zapříčinila morální obrození, spojené se strachem z nakažení a s uzavřením většiny veřejných sexuálních institucí. V 16. a 17. století tak měla prostituce menší význam a vyskytovala se spíše samostatně, nebo jen v malých veřejných domech. A tyto ženy nebyly součástí veřejného života. Ten patřil drahým kurtizánám, vzdělaným ženám s urozeným chováním, které sloužily každá jen několika vyvoleným jedincům. V 17. a 18. století pak došlo k velkému rozvoji dětské prostituce. Přelom 19. a 20. století pak znamenal také rozvoj kuplířství ze strany vlastních rodičů. V Paříži rozkvétal obchod se ženami, neboť rostla poptávka po nových dívkách.⁴³

Na území rakouské monarchie byla roku 1850 zakázána, ale byla povolena a to pouze za splnění zákonných podmínek, kterými byly pravidelné lékařské kontroly prostitutek, jejich evidence a ochota v určité míře spolupracovat s

39 VANÍČKOVÁ, Dětská prostituce, 17-18

40 DENZLER, Zakázaná slast: Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky, 133

41 DENZLER, Zakázaná slast: Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky, 135

42 DENZLER, Zakázaná slast: Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky, 133

43 VANÍČKOVÁ, Dětská prostituce, 19-20

policií při vyšetřování zločinnosti. Stíhány tak byly hlavně poloprofesionálky a amatérky bez evidence a lékařského dohledu. Avšak ani pobyt ve vězení je nedonutil, aby se po propuštění brzy nevrátily zpět ke své činnosti. Počátek 20. století pak znamenal postupný přechod z nevěstinců, které byly často kritizovány, na ulici. V roce 1922 byl přijat zákon č. 241/1922 Sb. o potírání pohlavních nemocí, který zrušil kupříkladu další zřizování a udržování veřejných domů a i policejní a správní dohled nad prostitutkami. Pouliční i podomní prostituce však dále přetrvávala, a to i v období okupace a deportování sexuálních pracovníků do koncentračních táborů. Zdánlivě zrušena měla být až s nástupem komunismu, kdy byla trestána v rámci příživnictví. Přesto i zde tajně přežívala a díky porevolučnímu uvolnění hranic i poklesu prestiže a výkonnosti policejních složek, nastal její nárůst a rozvoj zejména v Praze a dalších velkých městech.⁴⁴

Prostituce je tedy, jak i z této velice stručné sondy do její historie vyplývá, jev, který ke společnosti do určité míry patří. Prostitutky také spadaly kdysi stejně jako i dnes do nejrůznějších sociálních vrstev (až po prostitutky luxusní s nádechem společnic). To do značné míry koresponduje například s tvrzením Axela Drehera, profesora mezinárodních a rozvojových politik na Ruprecht-Karlově univerzitě v Heidelbergu, podle kterého prostituci nelze vymýtit, neboť vždy bude existovat jak poptávka ze strany klientů, tak i ochota tyto služby poskytovat.⁴⁵ Taktéž ke společnosti patří i snahy o určitou úpravu tohoto jevu, ať už se tato úprava týká zakládání veřejných domů a povinnosti placení daní, či jejího zákazu. Dnes, po období komunistické éry, je prostituce veřejnou součástí lidské společnosti a možná právě proto ve společnosti narůstá tolerance k odchýlkám od norem sexuálního chování. Jedním z důvodů ale

44 BASSERMANN, Nejstarší řemeslo: kulturní dějiny prostituce, 322-326

45 DREHER. Does Legalized Prostitution Increase Human Trafficking?, 68, in: *ScienceDirect* [online]. 23. 5. 2012 (cit. 6. září 2014). URL: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X12001453>

může být i rozšíření rozsahu pojmu normality v oblasti sexuálního chování obecně.⁴⁶

46 ONDREJKOVIČ; BREZÁK; LUBELCOVÁ; et al., Sociálna patológia, 157

2. Lidská sexualita a normy související s prostitucí

Předchozí kapitola byla zaměřena na základní definování prostituce, přičemž poukázala na skutečnost, že její projevy existují v nejrůznějších formách, tak jako i možné příčiny, které mohou člověka do provozování této činnosti dovést. Spolu se stručnou sondou do historie pak poukázala na skutečnost, že jde o jev, který ke společnosti do určité míry patří a že zároveň s tím existují ze strany společnosti snahy o jeho regulování.

Následující kapitola se tak zaměří na normy v oblasti lidského sexuálního chování, které také souvisí s přístupem společnosti k tomuto jevu.

2.1. Normy týkající se oblasti lidského sexuálního chování

Lidská sexualita by se dala definovat jako souhrn všech psychických i somatických složek, které souvisí s rozdíly mezi pohlavími a z nich plynoucích projevů lidského chování. Zahrnuje v sobě výběrové tendence, které směřují k vzájemnému sblížení mezi lidmi různého pohlaví s cílem sexuálního vzrušení a uspokojení.⁴⁷ Sexuální vzrušení pak v sobě obsahuje fyziologické uspokojení a psychickou slast. Do oblasti normální sexuality z pohledu psychologie patří kupříkladu dlouhodobá sexuální partnerství, spolurodičovství, nebo sex v soukromí.⁴⁸ K tomu patří i určitý stupeň společenské zralosti. Příběh o Enkiduovi a nevěstce, který byl zmíněn v předchozí kapitole, může poukazovat také na to, že právě vztah člověka s člověkem druhého pohlaví chyběl Enkiduovi k tomu, aby došlo k jeho naplnění v této oblasti a on tak mohl skutečně přijmout lidství a vše co k němu patří. To pak koresponduje s názorem, který tvrdí, že sexualita je zdrojem bio-psycho-socio-spirituálních charakteristik, které nejen, že od sebe odlišují jedince jako muže či ženu, ale významně ovlivňují také jeho vývoj ke společenské

47 MITLÖHNER, Erotika a paragrafy, 13

48 HARTL; HARTLOVÁ, Velký psychologický slovník, 523

zralosti.⁴⁹ Člověk se tím vzdálil od své nespoutané zvířecí části a ve společenství s druhým začal plně rozvíjet své člověčenství.

Sexuální život člověka představuje také velice významnou součást reprodukce společnosti a lidského rodu. Právě z tohoto důvodu si společnost v oblasti lidské sexuality vytváří nejrůznější regulativy, které ji pomáhají při stabilizaci sexuálního chování, jak jednotlivců, tak i celých společenských skupin. Prostituce pak patří mezi jeden z nejstarších sociálních jevů, který porušuje normy v této oblasti, alespoň v evropském kulturním regionu.⁵⁰

Sexualita je proto spojena s vývojem nejrůznějších estetických a etických tendencí.⁵¹ Ve chvíli, kdy si společnost vymezí normu pro sexuální chování, vymezí si zároveň od těchto norem i deviaci.⁵²

Obecně je ale možné na normu nahlížet z více úhlů pohledu.

V sociologii označuje norma průměrný výskyt nějakého jevu v určitém společenství, kdy za nenormální je považován jev, který má četnost výskytu nižší než pět procent. V oblasti mravní platí, že za normální je považováno to, co je takové jaké být má, anebo to co je obvyklé, dobré či správné.⁵³

Ve vztahu k definici normality lidského sexuálního chování, je ale možné najít nejasnosti zejména u rysů kulturně specifických.⁵⁴ Kulturní normy mají svoji historicky a kulturně omezenou platnost a tudíž z nich nelze odvozovat normalitu v oblasti sexuálního chování a považovat ji za dostatečnou.⁵⁵ Normy totiž mají svoji dějinnou souvislost a svůj sociální kontext a z tohoto důvodu se liší v různých společnostech i jejich konkretizace, vyplývající z jejich abstraktní podoby. Norma není vytvořena pouze úsudkem jednotlivce, ale je

49 SLABÝ, *Pastorální medicína a zdravotní etika*, 111

50 ONDREJKOVIČ; BREZÁK; LUBELCOVÁ; et al., *Sociální patológia*, 155

51 MITLÖHNER, *Erotika a paragrafy*, 13

52 BARTLOVÁ, *Sociální patologie*, 42

53 DUROZOI; ROUSSEL, *Filozofický slovník*, 202

54 WEISS, *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika a léčba*, 19

55 WEISS, *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika a léčba*, 23

výsledkem kultury, tradice daného společenství, kterou si jednotlivci převzali, osvojili, anebo pozměnili. Je výsledkem určitého hodnocení a tím také historie tohoto hodnocení.⁵⁶ Kulturně-historické kořeny má také norma týkající se sexuálního řádu založeného na monogamii. Přísný důraz na její dodržování může být sám o sobě také jednou z možných příčin využívání a udržování prostituce ve společnosti.⁵⁷

Biologická norma je v oblasti sexuálního chování taktéž aplikována a její podstatou je předpoklad, že normální sexuální chování je takové, které vede buď i potenciálně k reprodukci. S touto myšlenkou přišel již Tomáš Akvinský, který formuloval správné způsoby pohlavního styku, zahrnující pohlavní styk se správnou osobou, správným způsobem a za správným účelem. O správný pohlavní styk se pak jedná v případě heterosexuálního vaginálního styku tváří v tvář s manželským partnerem za účelem plodení.⁵⁸ Z jeho pohledu je tedy sexuální styk prováděný v rámci prostituce nesprávným pohlavním stykem. Přitom jako další kritérium pro určení normality lidského sexuálního chování slouží i příklady z oblasti sexuálního chování vývojově nižších druhů, zejména pak velkých lidoopů. Nicméně i u těchto živočichů existuje chování, které je možné označit v našem kulturním regionu v současné době jako chování deviantní.⁵⁹ Příkladem může být i chování prostituční, jako je tomu kupříkladu u samiček šimpanzů druhu bonobo, nebo krabů houslistů.⁶⁰

Další možné normy, které se dají v této souvislosti zmínit, jsou i normy subjektivní či ideální, ale také právní.

Z výše uvedeného vyplývá, že vnímání normality lidského sexuálního chování je podmíněno mnoha skutečnostmi, které člověku neříkají s absolutní

56 ROTTER, *Osoba a etika*, 113

57 DENZLER, *Zakázaná slast: Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky*, 132

58 WEISS, *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika a léčba*, 23

59 WEISS, *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika a léčba*, 25

60 KOTEK. Vědci dokázali, že prostituce není výsadou lidí. Funguje i mezi zvířaty, in: *Novinky* [online]. 10. 11. 2009 (cit. 16. března 2014). URL: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/183889-vedci-dokazali-ze-prostituce-neni-vysadou-lidi-funguje-i-mezi-zviraty.html>

platností co je a co není normální, ale slouží alespoň jako možná vodítka pro posouzení toho, co člověk bude a co nebude jako normální vnímat a jaký přístup k problému bude člověk preferovat – zdali spíše represivní, nebo tolerantní.

Z praktického hlediska je v sexuální oblasti důležitý zejména důraz na oboustranný konsensus na všech aktivitách.⁶¹ Tento konsensus je v naší společnosti považován za základní normu, kterou je třeba dodržovat. V případě pohledu na prostituci z pozice sexuální práce je tento konsensus naplňován oboustranným souhlasem s prováděnými aktivitami. V případě nucené prostituce oboustranný konsensus naplněn není a to ani z pohledu pozice proti sexuální dominanci, která nerozlišuje mezi dobrovolnou a nedobrovolnou prostitucí, neboť je pro ni svým způsobem nedobrovolná každá prostituce jako taková.

Se sexuální normou tak velice blízce souvisí právě otázka morálky. Slovo morálka, z latinského *mos* (mrv), v množném čísle pak *mores* (mravy), v sobě obsahuje celek příkazů a zákazů, zvyklostí, tradic, postojevých vzorců, mravů a konvencí společnosti. Jsou to ve společnosti dějinně předávané, konvencemi utvářené, sociálně orientované a všeobecně uznávané normy a způsoby chování. Tento souhrn kolektivních norem ale také není neměnný, jelikož podléhá dějinnému vlivu. Účel je však vždy stejný – jde o snahu řídit obecně a přehledně praxi lidí. Pojmy morálka a mravy také představují způsoby či formy života odrážející hodnotové představy a představy týkající se smyslu v určitém společenství. A proto je možné vše výše zmíněné shrnout tak, že morálka – mravy, prezentují regulační systém společnosti, formulující tyto dohody v normách.⁶² V případě, že by mravní řád neexistoval, nebo byl v rozkladu, pak by přestal fungovat jeden ze základních pilířů soudržnosti

61 WEISS, Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika a léčba, 28

62 MILFAIT, Teologická etika v kontextu sociální a pastorační práce, 42

sociálního organismu. Zhroutil by se jeden z důležitých nástrojů sociální kontroly člověka. Taková společnost by tedy nebyla trvale a konzistentně možná.⁶³

V případě, že tedy společnost určitý aspekt sexuálního chování člověka shledá jako pro ni škodlivý, může pro něj zavést různé restriktce.

K problematice týkající se prostituce tak existují v rovině jednotlivých právních řádů celkem tři různé přístupy – represe, abolice a reglementace.⁶⁴ Je to právě přístup represivní (kriminalizace prostituce), který prostituci zakazuje a trestá, a to nejen osoby, které ji vykonávají, ale i zákazníky (kriminalizace poptávky) těchto osob. Tento přístup vychází mimo jiné také z představy, že boj proti prostituci jako takové je zároveň také bojem proti obchodování s lidmi, za účely sexuálního vykořisťování.⁶⁵ Druhým přístupem, který je současné době uplatňován i v České republice, je přístup zde nazývaný jako aboliční (decriminalizace s určitými omezujícími opatřeními ze strany státu), který sice problém prostituce jako takové celkově neřeší, ale zaměřuje se na postih nejrůznějších negativních jevů, které se k ní váží. Třetí a poslední přístup je přístup reglementační, (jedná se buďto o legalizaci a regulaci prostituce coby formy výdělečné aktivity – známé u nás spíše pod pojmem „regulace“, nebo o legalizaci prostituce jako formy práce, upravenou specifickými právními normami spolu s decriminalizací prostituce co se týče úpravy tohoto jevu obecnými právními normami), který prostituci legalizuje a podřizuje ji kontrole a nejrůznějším omezením a pravidlům.⁶⁶

Na danou problematiku existují i pohledy, které se týkají pozitivního vlivu prostituce na člověka, potažmo pak i na celou společnost. Jeden z těchto

63 NESVADBA, Policejní etika, 42

64 V práci většinou používám tyto tři základní termíny, které však mohou být rozděleny ještě podrobněji na další části. Ty v tomto odstavci uvádím v závorkách.

65 DREHER. Does Legalized Prostitution Increase Human Trafficking?, 67, in: *ScienceDirect* [online]. 23. 5. 2012 (cit. 6. září 2014). URL: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X12001453>

66 Viz HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 47-48

názorů kupříkladu tvrdí, že právě prostituce tvoří určitou prevenci proti sexuálnímu násilí. Je to dle nich jediná reálná cesta jak z konfliktu tužeb, které jsou neustále živeny sexuálním pudem a nevyhnutelností se kulturním bariérám, vyjít alespoň s menším rozsahem ztrát, když už ne se ctí.⁶⁷ Tento názor koresponduje s výrokem svatého Augustina, který měl za to, že pokud se odstraní prostituce, naruší se tak společnost mravně lehkomyšlnou rozkoší.⁶⁸ Zároveň je také v souladu s prvním principiálním stanoviskem pozice sexuální práce, které připisuje prostituci hodnotnou funkci právě proto, že umožňuje naplňovat erotické potřeby, které by jinak zůstávaly neuspokojeny.⁶⁹ Pokud jde o prevenci proti sexuálnímu násilí, jedná se tak v podstatě o jakési trpěné zlo, které je nevyhnutelné kvůli udržení veřejného pořádku, což ji tak může částečně alespoň v očích morálních teologů omlouvat. Stejný postoj zastával i Tomáš Akvinský.⁷⁰

Prostituce je tedy nebezpečím, které sice má v mnoha směrech negativní účinky, ale zároveň by bez její existence mohla společnost podlehnout nejrůznějším krizím a chorobám.⁷¹ Mezi těmito krizemi může být i zvýšené sexuální násilí ve společnosti a násilí obecného charakteru.

Je proto otázkou, zdali prostituci považovat za pro společnost užitečnou a svým způsobem proto i potřebnou aktivitu, která ji udržuje v méně násilném stavu, nebo ji naopak odsoudit jako činnost, která narušuje hodnoty a normy společnosti a ohrožuje tuto společnost sexuálně přenosnými nemocemi. Případně ji odsoudit jako nemorální a nebezpečnou například proto, že s sebou

67 MURÍN, Sex kontra kultura, 104

68 MURÍN, Sex kontra kultura, 138

69 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, kapitola 1. Představení zahraničních debat o fenoménu prostituce a pozic editorek 21. Cit. podle O'Connell, Davidson. *The Rights and Wrongs of Prostitution* 89.

70 DENZLER, Zakázaná slast: Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky, 132-133

71 BASSERMANN, Nejstarší řemeslo: kulturní dějiny prostituce, 7

přináší mnohá vážná rizika zejména pro onu zranitelnou skupinu prostituujících se osob⁷², ale i pro klienty a společnost jako takovou.

2.2. Prostituce a stud

V souvislosti s normami a morálkou souvisí stud. Ten společně s vinou a strachem patří mezi prostředky sociální kontroly, mezi regulátory společenského chování a žití uvnitř společenství.⁷³ Je spojen s prožitkem vlastní lidské důstojnosti. Je totiž pro člověka důležité, aby se za sebe nebo za situaci v níž se nachází, nemusel před sebou samým a ani před ostatními stydět. Stud tak útočí i na sebedůvěru člověka.⁷⁴ Markéta Stezková, pracovnice Rozkoše bez rizika (R-R) v libereckém kraji ve vztahu k prostitutkám toto v praxi potvrzuje, když říká, že „některé se za svou práci stydí. Mnohdy jsme s kolegyní jediné, které se s nimi o jejich problémech baví, vnímáme je jako plnohodnotné bytosti, respektujeme je a jejich práci, a to jim dodává sebedůvěru.“⁷⁵

Pohlavní stud nutí člověka obrátit se zpět ke svému Já. Pohlavní život je totiž to nejobecnější, ve smyslu, že to sdílíme se všemi zvířaty, i to nejindividuálnější vůbec. Je tak obranou individua a jeho hodnot proti jeho zevšeobecnění.⁷⁶ Člověk si tím chrání vlastní intimitu a tím i sám sebe jako osobu.

Stud však ve své obecnosti nemusí znamenat pouze stydění se za sebe samého, ale může nabýt i formu stydění se za jiné.⁷⁷ Kupříkladu se může dítě stydět za svého rodiče, který se věnuje prostituci, anebo naopak rodič za své dítě, o kterém se dozví, že se tuto činnost provádí. Ale nemusí se stydět jen za

72 Přestože se poskytování sexuálních služeb v prostituci týká především žen, budu v práci užívat ve většině případů neutrálně laděný výraz prostituující se osoba.

73 BAŠTECKÁ, Psychosociální krizová spolupráce, 59

74 BAŠTECKÁ, Psychosociální krizová spolupráce, 62

75 PROCHÁZKOVÁ. R-R Liberecko: Častým motivem žen pro vstup do sexbyznysu jsou dluhy a problémy s hledáním práce, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 14. 1. 2013 (cit. 1. dubna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/aktuality/r-r-liberecko-castym-motivem-zen-pro-vstup-do-sexbyznysu-jsou-dluhy-a-problemy-s-hledanim-prace>

76 SCHELER, O studu, 73

77 Zástupný stud

někoho známého, ale i za úplně cizí osobu. Stud totiž není vázán, alespoň dle Maxe Schelera, pouze na vlastní Já, ale vztahuje se k individuálnímu Já obecně.⁷⁸ Proto se člověk může stydět třeba za to, že v jeho zemi existují místa, kde jeho občané provozují prostituci a obchodují s lidmi. Může se stydět za tyto lidi, které ani osobně nezná a cítit stud za to, jak jednají. Stud tak může hrát svoji roli i při nejrůznějším odsouvání prostitute z očí veřejnosti - na okraje měst, či zcela do ilegality. Ve studu ale může hrát roli i ochrana. Člověk je totiž součástí společnosti a podle Platona je právě stud, spolu se spravedlností, nezbytnou podmínkou pro život v obci. Sám Zeus měl ve strachu o lidský rod vnést mezi všechny lidi stud a spravedlnost za účelem udržení řádu a udržování přátelství. Kdo by tento zákon porušil, má být dle Dia usmrcen jako nákaza uvnitř obce.⁷⁹ Stud i spravedlnost je tedy podle Platona něčím, co udržuje společnost v určité stabilitě a tím i v bezpečí. Z pozice proti sexuální dominanci je pak tato stabilita kupříkladu v udržení genderové rovnosti a v ochraně prostituováním se ohrožených osob.

I Bible se zmiňuje o studu, například v knize Genesis. Vypráví zde o jeho vzniku, kdy si první lidé po požití zakázaného ovoce uvědomili, že jsou nahí a tuto svoji nahotu začali před okolním světem ukrývat. Pro Izraelity byla nahota znamením ostudy, bídy a potupy a její uvědomění ve zmíněném příběhu proto vedlo k tomu, co pocítili v tu chvíli i první lidé.⁸⁰ O této změně pohledu na sebe samého se zmínil i Scheler, když psal o tom, že oblast dojmu studu má své kořeny v osobitém prožitku, který se objevuje ve chvíli, kdy člověk zažije konflikt mezi jeho realizujícími se duchovními záměry a hmotnou podstatou tělesného bytí. Ve studu je proto vždy přítomen i moment podivu a zmatku, zapříčiněný zážitkem protikladu mezi tím, co je dáno a tím, co by ideálně mělo být.⁸¹

78 SCHELER, O studu, 74

79 Platon, Prótagoras, 28

80 SCHWARTZ, Láska v Bibli, 123

81 SCHELER, O studu, 58-59

I proto Scheler považuje stud za součást lidské přirozenosti. U člověka je stud citem, který ho staví na příčku někde mezi oblast zvířecí a božskou. U zvířat totiž, jak se snaží doložit, cit studu chybí, zatímco jiné city má člověk se zvířaty společné. Stejně tak je dle něho nesmyslná představa božstva, které se stydí.⁸² Stud je tedy podle Schelera místem setkání tělesného a duchovního. Funkcí tělesného studu je přitom osobu krýt, schovat ji, zahalit. Scheler v tomto smyslu zmiňuje Schopenhauera, když připomíná, že zatímco rostliny své pohlavní orgány většinou vystavují na odív, jako kdyby tím chtěly světu ukázat, že smysl jejich bytí tkví v rozmnožování, zvířata tyto orgány spíše ukrývají a podřizují tím tak pohlavnost celku života. Člověk se tak za tuto část sebe samého stydí. Stydí se za ty části svého organismu, které ho spojují s přírodou a s nižšími živočichy, nad kterými se cítí být pánem.⁸³ Podle tohoto pojetí se tak člověk, který se za svoji nahotu nestydí, sám spojuje s nižšími živočichy. Sám se, byť nevědomě, takto degraduje. Stud tak zaručuje, že lidský jedinec bude skutečně člověkem a ne „pouhým“ zvířetem.

Stud tedy u člověka poukazuje na jeho lidství a potřebu zachování intimity a zároveň naznačuje, že i někteří lidé, kteří se věnují prostituci a jejich blízcí se od této činnosti mohou odtahovat, stydět se za ni. Protože je v našem kulturním regionu prostituce považována za sociálně-patologický jev, který porušuje normy společnosti, může toto jednání vyvolat právě i stud. Na druhou stranu, tento stud nepramení z pouhého porušení norem, ale má hlubší kořeny dané samotnou povahou činnosti, která tento stud u člověka vyvolává, jak naznačil kupříkladu Scheler, nebo jak je možné nalézt i v Bibli.

82 SCHELER, O studu, 57-59

83 SCHELER, O studu, 65-67

3. Prostituce a související kriminalita

Předchozí kapitola poukázala na to, že jak lidé ve společnosti chápou a hodnotí prostituci a jak k ní přistupují, souvisí do značné míry také s tím, jaké zastávají normy týkající se lidského sexuálního chování. Na druhou stranu však kapitola také naznačila, že existuje mnoho různých druhů norem a tím i pohledů na lidské sexuální chování, které mohou na prostituci pohlížet odlišným způsobem a od toho následně odvíjet i hodnocení tohoto jevu. K porušení norem se také váže stud.

Následující kapitola poskytne základní vhled do problému souvisejícího s porušováním společností stanovených právních norem. Kapitola se týká kriminality v oblasti prostituce, směrem ke kriminalitě směřující k prostituujícím se osobám.

3.1. Základní vhled do problematiky

Slovo kriminalita vychází z latinského slova *crimen*, které má v překladu několik významů. Jedná se o obvinění či obžalobu, záminku či příčinu, chybu či výtku nebo vinu, provinění, přečin a zločin. Z nich se poté odvodily dva nejdůležitější aspekty, které jsou pro pojetí kriminality podstatné. Jedná se o chování, které porušuje normu a které je zároveň z hlediska etických norem společnosti nepřípustné a o trestnost takového chování a jeho následné trestání.⁸⁴ V České republice jsou dle trestního zákoníku takové trestné činy děleny na právě přečiny a zločiny.

Slovo *zločin* přitom znamená porušení morálních pravidel skupiny s vyšším stupněm závažnosti, než má pouhá chyba.⁸⁵ Jde tedy o úmyslný trestný čin, který dle zmíněného zákoníku není hodnocen a trestán jako přečin.

84 ONDREJKOVIČ; BREZÁK; LUBELCOVÁ; et al., Sociálna patológia, 110

85 DUROZOI; ROUSSEL, Filozofický slovník, 333

Mezi takovou formu kriminality patří kromě zločinu neorganizovaného i zločin organizovaný, který je s prostitucí velice těsně spjatý a na které jeho účastníci kořistí. Jde zejména o obchod s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, který je zároveň i jedním z největších problémů v této oblasti.

Co je vlastně onen organizovaný zločin? Existuje mnoho definic, které se snaží vystihnout základní předpoklady k tomu, aby bylo kriminální chování považováno zároveň za organizovaný zločin. Jedna z kriminologických definic ho popisuje jako soustavně se opakující páčání cílevědomě koordinované trestné činnosti závažného charakteru a aktivit, které tuto činnost podporují, a jehož subjektem jsou zločinecké skupiny či organizace, které mají většinou vícestupňovou vertikální organizační strukturu, s hlavním cílem v dosahování co nejvyšších nelegálních zisků při co nejmenších rizicích, které jsou umenšovány skrze kontakty v rozhodovacích společenských strukturách.⁸⁶ Vícestupňovou organizační strukturou se přitom myslí uspořádání na třístupňové úrovni, kdy úroveň nejvyšší je od samotné trestné činnosti většinou izolována a provádí ji střední články.⁸⁷ I proto je odhalování a stíhání těchto obchodníků náročné a problematické.⁸⁸ Zmíněné riziko odhalení tak bývá pro tyto osoby nízké.⁸⁹ Přitom odhad zisků vzešlých z provozování prostituce v ČR činí podle expertů zhruba kolem 6 - 8 miliard korun za rok, přičemž většina takto získaných peněz skončí v rukou pasáků a nejrůznějších poskytovatelů

86 CEJP; BALOUN; KARABEC; et al., Organizovaný zločin v České republice III, 15

87 CEJP; BALOUN; KARABEC; et al., Organizovaný zločin v České republice III, 16

88 EVROPSKÝ PARLAMENT. Zpráva o pohlavním vykořisťování a prostituci a jejich dopadu na rovnost žen a mužů, R, in: *Evropský parlament* [online]. 4. 2. 2014 (cit. 7. října 2014). URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+XML+V0//CS>

89 BURČÍKOVÁ. Jak dál?: Doporučení pro předcházení obchodování s lidmi a vykořisťování a pro ochranu a zlepšení postavení obchodovaných, vykořisťovaných a obchodováním a vykořisťováním ohrožených osob, 27, in: *La Strada* [online]. Bez vnošení (cit. 7. října 2014). URL: http://www.strada.cz/images/Publikace/jak_dal.pdf

služeb v této oblasti.⁹⁰ Roční odhad zisků dosažených z vynuceného sexuálního vykořisťování pak činí v celosvětovém měřítku kolem 99 miliard dolarů.⁹¹

Nejprve je třeba odlišit od sebe pojmy obchod s lidmi a kuplířství.

Kuplířství je o podpoře a organizaci cizího smilstva. Kuplíř je tedy jakýsi „manažer prostitutek“, známý spíše pod pojmem „pasák“.⁹²

Oproti tomu obchod s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a nucené prostituce proběhne většinou pod nabídkou zaměstnání, nebo sňatku v cizině a tak v podstatě bez svobodného souhlasu jeho obětí.⁹³ Při obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a nucené prostituce se využívají druhé osoby k prostituci, nebo k jiným formám sexuálního zneužívání. Pro obchodování s lidmi za tímto účelem jsou přítomny, kromě vykořisťování, ještě další dva znaky a to transport osoby mimo její obvyklou sociální strukturu (mezinárodního charakteru i charakteru vnitrostátního) a donucení.⁹⁴

Jádrem obecného pojetí kuplířství je z praktického hlediska kontrolní či nátlaková role kuplíře. Podoba kuplířství může být na jedné straně především v ochraně proti násilí (například ze strany zákazníků), ale na straně druhé také může být v řízení a dohlížení nad prostituující se osobou a kontrolou jejích příjmů.⁹⁵ Radikální pohled představuje profesor ekonomie na universitě Ignáce z Loyoly v New Orleans Walter Edward Block. Kuplíř je dle něho člověk, který pomáhá prostitutkám⁹⁶ šetřit čas a dosahovat větších zisků a chrání je

90 VAVROŇ. Sexbyznys nese miliardy, ale prostitutky dostanou minimum, in: *Novinky* [online]. 21. 9. 2014 (cit. 7. října 2014). URL: <http://www.novinky.cz/domaci/347784-sexbyznys-nese-miliardy-ale-prostitutky-dostanou-minimum.html>

91 ILO. Profits and Poverty: The economics of Forced Labour, 26, in: *International Labour Organization* [online]. 20. 5. 2014 (cit. 7. října 2014). URL: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_243391.pdf

92 CAPPONI; HAJNOVÁ; NOVÁK, *Sexuologický slovník*, 72

93 CAPPONI; HAJNOVÁ; NOVÁK, *Sexuologický slovník*, 86

94 VANÍČKOVÁ; BURČÍKOVÁ; KERBIC; et al., *Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování*, 8

95 MAY; HAROCOPOS; HOUGH, *Z lásky nebo za peníze: Kuplíři a provozování prostituce*, 15

96 *Zmiňuje se o ženách*

před nežádoucími zákazníky a policisty.⁹⁷ To vše dobrovolně se souhlasem prostitutky i zákazníka. Kriminalita, které se pasáci mohou dopouštět, pak není „podstatou pasáctví“, které by proto nemělo být zavržováno.⁹⁸ Přesto se v praxi tato kriminalita vyskytuje. Ani pasáctví tedy není čistě pozitivní rolí.

Kuplíři (a kuplířky) mohou být skryti před postihem tím, že vlastní živnostenský list na ubytovací činnost a v jejím rámci pak pronajímají pokoje prostitutkám, nebo tím, že je legálně zaměstnávají třeba jako masérky, barmanky, nebo tanečnice a o jejich soukromých aktivitách dál „nic neví“. Případně může majitel živnostenského oprávnění kupříkladu na pohostinskou činnost uvnitř vyhradit prostory, které označí za soukromé. Ty půjčuje svým „známým“ (prostitutkám) a ty si tam zvou zase své „známé“ (klienty).⁹⁹

Mezi faktory, které ovlivňují kriminalitu související s obchodováním s lidmi tohoto druhu, je pak možno zařadit jak faktory společenské, tak faktory právní. Mezi společenské faktory se pak dá zařadit například přílišná orientace společnosti na principy tržního hospodářství, neschopnost vlastní seberealizace u mladých dívek a žen, vysoká nezaměstnanost a sociální nejistota, nižší finanční ohodnocení žen v práci, poptávka po „prodejném sexu“, podcenění zdravotních rizik spojených s prostitucí, naivita žen při hledání dobře finančně ohodnocené práce v zahraničí, či výhodného sňatku, velký ekonomický tlak ze strany sociálního okolí, velké ekonomické rozdíly mezi evropskými státy a v neposlední řadě hraje roli také posunutý systém hodnot a morální nedocení sebe samého jako osoby.¹⁰⁰

97 BLOCK. Obhajoba neobhajitelného, 18, in: *Ludwig von Mises Institut* [online]. Bez vnočení (cit. 20. března 2014). URL: <http://www.mises.cz/database/literatura/22.pdf>

98 BLOCK. Obhajoba neobhajitelného, 17, in: *Ludwig von Mises Institut* [online]. Bez vnočení (cit. 20. března 2014). URL: <http://www.mises.cz/database/literatura/22.pdf>

99 ŠÍDOVÁ; POLÁKOVÁ; MALINOVÁ; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, 50, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 28. 11. 2013 (cit. 15. srpna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

100 TRÁVNÍČKOVÁ; LUPTÁKOVÁ; NEČADA; et al., Obchodování se ženami z pohledu České republiky, 15

Mezi faktory právní pak patří kupříkladu neexistence právní normy, která by dostatečně regulovala a kontrolovala nabídku sexuálních služeb a obecně nedostatečná legislativa, vyvolávající u pachatelů pocit bezpečí, nedostatečně řešená ochrana svědků, či obtížné prokazování trestné činnosti pokud jde o organizovaný zločin. Dále hraje roli také nízká spolupráce obětí s orgány trestního řízení, která souvisí se strachem před trestní sankcí a vyhoštěním do země původu, nebo strach z morálního odsouzení osoby ze strany sociálního okolí.¹⁰¹

Spojení organizovaného zločinu a prostituce v sobě zmiňuje i důvodová zpráva k návrhu zákona o regulaci prostituce a je to také jeden z cílů, na který se dle této zprávy navrhovaný zákon zaměřuje, s cílem co nejvíce omezit nucenou prostituci. Návrh zmíněného zákona také upozorňuje na neexistenci právní normy v ČR, která by mohla dostatečně upravovat a kontrolovat oblast nabídky sexuálních služeb. V této souvislosti je možné zmínit Andrese Anvelta, estonského politika a bývalého kriminálního policistu, který se zaměřil na analýzu organizovaného zločinu existující v oblasti bývalého SSSR a který zastává názor, že se organizovaný zločin rozvíjí úspěšně zejména v těch oblastech, kde legislativa, a veřejná moc nepůsobí dostatečně efektivně. Podle něho, neregulované či nedostatečně uspokojované sociální potřeby, konflikty a vztahy vytvářejí poptávku po nabídce, která by tyto potřeby mohla dále, byť nelegálně, uspokojovat.¹⁰² Z toho vyplývá, že je třeba tuto oblast nějak upravovat, a že represivní přístup by z tohoto úhlu pohledu nebyl dostatečným řešením a dokonce existují názory, že represivní přístup způsobuje, že se prostituce stává o to nebezpečnější. A to jak pro prostituující se jedince, tak pro jejich zákazníky a potažmo pro celou společnost, díky nekontrolovatelnému šíření pohlavních chorob, daňovým únikům a napojení na mafie a zločinecké klany.¹⁰³

101 TRÁVNÍČKOVÁ; LUPTÁKOVÁ; NEČADA; et al., Obchodování se ženami z pohledu České republiky, 16

102 CEJP; BALOUN; KARABEC; et al., Organizovaný zločin v České republice III, 19

103 CAPPONI; HAJNOVÁ; NOVÁK, Sexuologický slovník, 110

S tím je v souladu například i Světový program OSN pro HIV/AIDS, který v represivní legislativě spatřuje nástroj, který prostituujícím se osobám a jejich klientům ztěžuje jak možnost prevence, tak přístup k léčbě a celkové péči.¹⁰⁴ Drogy, násilí, vykořisťovatelské praktiky ze strany majitelů nevěstinců a kontrol a obtěžování prostituujících se osob ze strany donucovacích orgánů, snižují schopnost těchto lidí sjednat si kupříkladu použití kondomu.¹⁰⁵ Přitom právě kondom chrání obě strany před nakažením HIV infekcí a některými dalšími pohlavně přenosnými chorobami. Pokud existuje špatná dostupnost kondomů, pokud jsou prostituující se osoby pronásledovány a zatýkány na základě toho, že mají u sebe kondomy, sloužící státním orgánům jako důkaz o provozování prostituce (jako tomu má být kupříkladu v Čínském Pekingu)¹⁰⁶ a pokud stále existují klienti požadující sex bez kondomů, šíření pohlavně přenosných chorob se více podchytit nepodaří. Zákony a trestní politika, které překážejí v prevenci, léčbě a péči o nemocné HIV infekcí, by proto měly být dle UNAIDS odstraněny a měly by být nahrazeny takovou formou podpůrné politiky, která prevenci, léčbu a péči naopak podpoří. Ke splnění tohoto požadavku je třeba posílit celkové postavení prostituujících se jedinců a to i před donucovacími orgány a soudním systémem.¹⁰⁷ Právě proto represivní politika státu dle UNAIDS podkopává veřejné zdraví.

104 UNAIDS. Guidance Note on HIV and Sex Work, 5, in: *Unaid.org* [online]. 2012 (cit. 5. srpna 2014). URL:

http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/unaidspublication/2009/JC2306_UNAIDS-guidance-note-HIV-sex-work_en.pdf

105 UNAIDS. Guidance Note on HIV and Sex Work, 12, in: *Unaid.org* [online]. 2012 (cit. 5. srpna 2014). URL:

http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/unaidspublication/2009/JC2306_UNAIDS-guidance-note-HIV-sex-work_en.pdf

106 HRW. Swept Away, 7, in: *Human Rights Watch* [online]. 14. 05. 2013 (cit. 6. října 2014). URL: <http://www.hrw.org/node/115224/section/7>

107 UNAIDS. Guidance Note on HIV and Sex Work: Annex, 8, in: *Unaid.org* [online]. 2012 (cit. 5. srpna 2014). URL:

http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/unaidspublication/2009/JC2306_UNAIDS-guidance-note-HIV-sex-work_en.pdf

Zločin a to nejen ten, který má souvislost s prostitucí, je spojen s agresí. V oblasti prostituce nejde jen o agresi ze strany obchodníků s lidmi a kuplířů, ale také o agresi ze strany zákazníků. Někdy ale může nastat i situace, že prostituující se osoba napadne (a)nebo okrade svého klienta.

Agrese má cílevědomý charakter s úmyslem ublížit, čímž se liší od ublížení způsobeného náhodou a také je třeba pohlédnout na širší kontext, tvořený nadřazenými úmysly a očekáváními.¹⁰⁸ Oblast prostituce je spojena s násilím. Násilí je formou agrese a bývá definováno jako fyzická agrese, která má těžké důsledky.¹⁰⁹ Je však otázkou, co se myslí pod těžkými důsledky. Jiná definice proto násilí definuje jako uplatňování síly k překonání odporu, které je obvykle provázené nepřátelstvím a hněvem.¹¹⁰ Jde o uplatňování síly vůči osobě, která stojí agresorovi v cestě při realizování jeho touhy.¹¹¹

Zmíněné jednání má jednoho hlavního společného jmenovatele, kterým je nekonsensuální jednání. Násilí je tak vždycky zásahem do autonomie člověka, do jeho svobody a důstojnosti a proto je třeba sankcí, které ho mohou regulovat.

3.2. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

V České republice jsou stanoveny některé trestné činy, které ohrožují jak osoby vykonávající prostituci, tak i celou společnost. Důležité je zmínit se proto v této souvislosti o trestním zákoníku, který v sobě vymezuje trestné činy a stanovuje za jejich spáchání trestní sankce.

I zde zákon hovoří o násilí, které sice přímo nedefinuje, ale zmiňuje se o tom, že formou násilí je i uvedení oběti do stavu bezbrannosti lstí či jiným obdobným způsobem, k tomu, aby na ní mohl být trestný čin spáchán.¹¹²

108 VÝROST; SLAMĚNÍK; LOVAŠ; et al., Sociální psychologie, 267

109 VÝROST; SLAMĚNÍK; LOVAŠ; et al., Sociální psychologie, 268

110 HARTL; HARTLOVÁ, Velký psychologický slovník, 333

111 DUROZOI; ROUSSEL, Filozofický slovník, 193

112 PARLAMENT ČR. Trestní zákoník, § 119, in: *Epravo.cz* [online]. Bez vnočení (cit. 6. března 2014). URL: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-8-ledna-2009-trestni-zakonik-17001.html>

Obsahem zákona je také několik trestných činů, které se v oblasti prostituce vyskytují. Většina z nich je zaměřena na násilí páchané vůči samotným prostituujícím se osobám, nebo osobám, které mohou být tímto ohroženy v rámci obchodování s lidmi a nucené prostituce. Jedná se zejména o

1) § 168 Obchodování s lidmi.

Tímto trestným činem zákoník myslí situaci, kdy někdo za použití násilí, pohrůžky, nebo jiné těžké újmy či lsti, případně za využití omylu, tísně, nebo závislosti dospělého člověka či dítěte přiměje, zláká, svede, zjedná, najme, ukryje, dopraví, zadržuje či ho vydá, aby jím bylo užito k pohlavnímu styku, případně jiným formám sexuálního zneužívání či obtěžování nebo k výrobě pornografického materiálu.

Z této definice je patrné, že obchod s lidmi v sobě obsahuje 3 základní znaky – jednání obchodníků, účel k nimž jejich jednání směřuje a prostředky, které k dosažení svých cílů použijí.¹¹³

2) § 170 Zbavení osobní svobody nebo § 171 Omezování osobní svobody, nebo o § 172 Zavlčení.

Zavlčením je myšleno zejména přimnění člověka skrze lest, násilí, nebo jeho hrozbu či jinou formu újmy, na cestu do, nebo z ciziny, případně do, nebo z území České republiky. Jedná se, spolu s obchodováním s lidmi, o trestné činy proti svobodě.

3) § 185 Znásilnění, § 186 Sexuální nátlak, § 189 Kuplířství a § 190 Prostituce ohrožující mravní vývoj dětí.

Všechny tyto trestné činy spadají pod trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.

Znásilnění je zde vymezeno jako donucení k sexuálnímu styku skrze násilí, jeho pohrůžku či pohrůžku jiné těžké újmy, nebo skrze zneužití bezbrannosti takové osoby. Znásilnit je možné i prostituující se osobu, neboť při definování tohoto trestného činu nezáleží na tom, kdo je znásilněn, ale na tom, že došlo k

113 MPSV. Obchod s lidmi: Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky, 6, in: *Oficiální internetový portál Jihočeského kraje* [online]. Bez vrocení (cit. 10. dubna 2014). URL: [http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par\[id_r\]=42478&par\[view\]=0](http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par[id_r]=42478&par[view]=0)

sexuálnímu styku skrze násilí či zneužití bezbrannosti oběti. Každý má totiž právo svobodně se rozhodovat o vlastním pohlavním životě.¹¹⁴ Lidské slabosti mají pravděpodobně všichni, ale hlavní otázkou je, do jaké míry je kdo dovede ovládat, neboli „*nakolik kultura sebeovládání zvítězí nad pudovým nutkáním k nepromyšleným činům*“.¹¹⁵

Sexuální nátlak poté v prvním odstavci rozšiřuje toto jednání ještě o bezkontaktní sexuální aktivity ze strany oběti. Zároveň pak v druhém odstavci sice zmiňuje i formu kontaktní, nicméně za situace, kdy pachatel přitom zneužívá svého postavení, nebo závislosti či bezbrannosti oběti.

Pokud někdo druhého člověka přiměje, sjedná s ním, najme ho, zláká, anebo ho svede k tomu, aby vykonával prostituci, případně z prostituce druhého kořistí, jedná se o trestný čin kuplířství.

V případě prostituce ohrožující mravní vývoj dětí se jedná o zákaz provozování, organizování, zajišťování či střežení provozování prostituce v blízkosti míst, které jsou vyhrazeny k návštěvě nebo pobytu dětí. V Německu je podobné ustanovení také součástí trestního zákoníku, ze kterého si čeští zákonodárci vzali příklad. Tomuto paragrafu však bývá vytýkáno, že trestá zmíněné jednání bez ohledu na úmysl morálně děti tímto jednáním ohrožovat. Německý trestní zákoník tento úmysl v sobě obsahuje.¹¹⁶

Do výše vypsaneho výčtu by však bylo možné zařadit i další nejrůznější trestné činy, k nimž v souvislosti s prostitucí může také často docházet.¹¹⁷

Zákon se však snaží ochránit prostituující se osoby i jejich zákazníky a potažmo tak celou společnost a stanovuje sankce za ohrožení pohlavní nemocí, spadající pod trestné činy ohrožující život nebo zdraví.¹¹⁸

114 MITLÖHNER, Erotika a paragrafy, 38

115 MURÍN, Sex kontra kultura, 45

116 Strafgesetzbuch, § 184f, in: *Dejure.org* [online]. Bez vrocení (cit. 19. října 2014). URL: <http://dejure.org/gesetze/StGB/184f.html>

117 Jde kupříkladu vraždu (§ 140), vydírání (§ 175), útisk (§ 177), nebo některé trestné činy proti zdraví, zejména pak § 145 a § 146, nebo o § 283 či § 287

V neposlední řadě také zákon myslí na mravní vývoj dětí a zakazuje provozování, organizování, zajišťování a střežení prostituce na místech poblíž škol, školských nebo jiných podobných zařízeních či míst vyhrazených dětem.¹¹⁹ Obdobně je tomu i v případě ochrany výchovy dítěte.¹²⁰

118 PARLAMENT ČR. Trestní zákoník, § 155, in: *Epravo.cz* [online]. Bez vnočení (cit. 6. března 2014). URL: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-8-ledna-2009-trestni-zakonik-17001.html>

119 PARLAMENT ČR. Trestní zákoník, § 190, in: *Epravo.cz* [online]. Bez vnočení (cit. 6. března 2014). URL: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-8-ledna-2009-trestni-zakonik-17001.html>

120 PARLAMENT ČR. Trestní zákoník, § 201, in: *Epravo.cz* [online]. Bez vnočení (cit. 6. března 2014). URL: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-8-ledna-2009-trestni-zakonik-17001.html>

4. Současné legislativní snahy o regulování prostituce v ČR a úprava tohoto jevu v Německu a Nizozemí

Předchozí kapitola uvedla do problémů souvisejících s kriminalitou v oblasti prostituce, především pak s kriminalitou páchanou na prostituujících se osobách. Nastínila zároveň názor, který bývá často zmiňován v souvislosti s řešením problému organizovaného zločinu v prostituci a to na praktickou neodstranitelnost poptávky a tím na uspokojování jejích potřeb nelegální formou, která může dostat podobu obchodu s lidmi a nucené prostituce. V souvislosti s tím kapitola uvedla český trestní zákoník a některé trestné činy, které se týkají této formy násilí na prostituujících se osobách a ženách, jako obětích obchodu s lidmi, za účelem sexuálního vykořisťování a nucené prostituce.

Následující kapitola poukáže na některé současné právní normy v České republice, které v sobě důležitým způsobem upravují i oblast prostituce a představí některé poslední návrhy zákonů, které se tuto oblast snažily upravit směrem k legalizaci tohoto jevu. Spolu s tím stručně představí legalizaci prostituce v Německu a Holandsku.

4.1. Některé současné platné zákony vnitrostátního charakteru upravující prostituci v ČR

4.1.1. Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích

V současné době mají obce možnost regulovat na svém území nabízení sexuálních služeb skrze zákon č. 128/2000 Sb. o obcích.¹²¹ Ten obci umožňuje skrze obecně závaznou vyhlášku omezovat na veřejných prostranstvích aktivity, které by mohly narušit veřejný pořádek v obci, nebo by

121 § 10 písm. a)

mohly být v rozporu s dobrými mravy a s ochranou zdraví. Těmito aktivitami se myslí i nabízení, sjednávání, provozování a také využívání sexuálních služeb. Metodický manuál odboru dozoru a kontroly veřejné správy Ministerstva vnitra proto vydal za tímto účelem tři vzory takové vyhlášky, které může obec použít k omezení nabízení sexuálních služeb na svém území. Materiál nabízí tři možnosti jak prostituci omezit – možnost vymezení některých veřejných míst, na kterých by prostitute byla povolena, nebo naopak zakázána a možnost zákazu prostitute na všech veřejných prostranstvích.¹²²

V současnosti tak samo nabízení a provozování těchto služeb není posuzováno ani jako příživnictví a ani jako trestný čin, ale její poskytování na místech, kde není povolena, je považováno za přestupek.

Nedostatek tohoto zákona tkví v tom, že upravuje pouze nejzjevnější problémy týkající se ochrany veřejného pořádku a mravnosti na veřejných prostranstvích, ale nemá žádnou pravomoc ovlivnit vznik a umístění veřejných domů na daném území, přičemž právě tato zařízení mohou mít velký vliv na veřejný pořádek v obci.¹²³ Mezi další nedostatky patří například perzekuce prostituujících se osob (nikoliv však klientů), které pak nemají na splácení dluhů, což může způsobit i další setrvávání těchto dlužníků v prostituci. Navíc mohou být sankciovány i oběti obchodu s lidmi a nucené prostitute, přičemž obce dobrovolnost výkonu této činnosti nezkoumají.¹²⁴

122 MVCR. Vzory obecně závazných vyhlášek obce k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku dle § 10 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, in: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 22. 5. 2013 (cit. 5. dubna 2014). URL: <http://www.mvcr.cz/odk2/soubor/mm-04-3vzor-doc.aspx>

123 PARLAMENT ČR. Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostitute a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostitute), 29, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 12. 7. 2013 (cit. 1. července 2014). URL: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=64842>

124 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 97

4.1.2. Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze a vyhláška č. 20/2007

Sb. hl. m. Prahy

Hlavní město využilo možnosti omezit prostituci na veřejných prostranstvích, jak mu to umožnil zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze. Tento zákon v sobě obsahuje možnost stanovení činností, které by v dané lokalitě mohly narušit veřejný pořádek, dobré mravy, nebo ochranu bezpečnosti, zdraví a majetku a možnost zabránit narušení zmíněného tím, že určí skrze obecně závaznou vyhlášku čas a místa, kde je možné prostituci vykonávat, případně ji na určitých, veřejně přístupných místech zcela zakázat.¹²⁵

Tak vznikla vyhláška HMP č. 20/2007 na ochranu veřejného pořádku, v souvislosti s nabízením a poskytováním sexuálních služeb na veřejných prostranstvích, která v sobě obsahuje zákaz nabízení a poskytování sexuálních služeb na veřejných prostranstvích hlavního města Prahy, a vyhláška HMP č. 11/2005, kterou se stanovuje zákaz nabízení erotických vystoupení, nebo erotických služeb na veřejných místech hlavního města. Nabízení erotických vystoupení, nebo služeb, je zde na celém území zakázáno, s výjimkou veřejně přístupné účelové komunikace, která vede severozápadním směrem z Ďáblické ulice směrem k areálu skládky.

Oba dokumenty se odvolávají právě na skutečnost, že zmíněné činnosti by mohly být v rozporu s dobrými mravy.

Obecně závazné vyhlášky však umožňují odsouvat prostituující se osoby do různě znevýhodněných a segregovaných částí měst, čímž mohou v konečném důsledku přispívat k další zranitelnosti této skupiny osob.¹²⁶

125 PARLAMENT ČR. Zákon o hlavním městě Praze, § 44/ 3 a), in: *Sbírka zákonů* [online]. 17. 5. 2000 (cit. 15. června 2014). URL: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3427>

126 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 92

4.2. Některé současné snahy usilující o samostatný vnitrostátní právní předpis, upravující oblast prostituce v ČR, směrem k legalizaci této činnosti

4.2.1. Návrh zákona o regulaci prostituce

Usnesením č. 387 ze dne 28. 4. 2004 vláda schválila věcný záměr zákona o regulaci prostituce, přičemž pověřila I. místopředsedu vlády a ministra vnitra úkolem zpracovat zmíněný návrh zákona a předložit ho do 29. dubna 2005 vládě.¹²⁷ Dokument se ve svém obsahu snaží o přechod z aboličního přístupu, který je v současné době v České republice uplatňován, směrem k reglementaci, kdy by se vykonávání prostituce stalo registrovanou legální živností a kdy by vznikla i účinnější ochrana společnosti před nebezpečími, která tato činnost s sebou přináší. Co důležitého dokument říká a jaké jsou jeho případné sporné body?

Zákon by měl jasně zakázat provozování a využívání prostituce na veřejných prostranstvích, přičemž obojí nesmí být z těchto míst ani viditelné.¹²⁸

Důležitou částí je pak vydávání oprávnění k provozování prostituce, které v sobě obsahuje několik podmínek pro jeho vydání. Mezi ně patří dovršení věku 18 let, způsobilost fyzické osoby k právním úkonům, její bezúhonnost, zdravotní způsobilost a pojištěnost. Doba platnosti je 1 rok od zahájení řízení či odstranění závad znemožňující jeho vystavení s možností dalšího ročního prodlužování. Platí také pro cizince z oblastí mimo EU v případě, že mají platné vízum s dobou trvání nad 90 dnů, které bylo vydáno za účelem podnikání či povolení k dlouhodobému pobytu. K žádosti musí být

127 MVCR. Prostituce - Prostituční scéna, in: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Bez vrocení (cit. 2. dubna 2014). URL: <http://www.mvcr.cz/clanek/prostituce-prostitutni-scena.aspx>

128 PARLAMENT ČR. Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostituce a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostituce), § 4, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 12. 7. 2013 (cit. 1. července 2014). URL: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=64842>

předloženy dvě fotografie odhalující obličej žadatele, výpis z evidence rejstříku trestů, lékařský posudek zdravotní způsobilosti a další doklady. Držitel oprávnění smí provozovat prostituci pouze v zařízení, které je k provozování této činnosti určeno a v prostoru, který má povoleno k provozování prostituce užívat on nebo klient. Prostituuující se osoba musí také například na vyžádání povinně předložit průkaz kontrolnímu orgánu či zákazníkovi, který využil nabízených služeb, nebo jich využít hodlá.¹²⁹

Zákon se ale zaměřuje i na zařízení, kde by se prostituce provozovala. Nesouhlasné stanovisko se zřízením tohoto zařízení může být vydáno v případě, že žadatel o toto oprávnění není bezúhonný a že by se zařízení mělo nacházet v okruhu 150 metrů od budov státních orgánů, orgánů územních samosprávných celků a zastupitelských úřadů, od budovy škol, školských nebo zdravotnických zařízení, od zařízení sociálních služeb, zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, zařízení pro preventivně výchovnou péči, hřiště pro děti, ústavu sociální péče pro mládež, církevní budovy, pohřebiště, krematoria nebo národní kulturní památky. Důvodem zamítnutí může být zejména skutečnost, že by tím mohla být narušena ochrana veřejného pořádku v obci. Obec pak může stanovit místa, provozní dobu zařízení a jeho maximální užitnou plochu. Platnost povolení trvá po dobu pěti let. Provozovatel musí poté plnit své povinnosti, mezi které patří například vedení evidence prostituuujících se osob, zajištění takového vzhledu zařízení, který by nebudil veřejné pohoršení, zakázat vstup osobám mladším 18 let, nebo dbát na to, aby v tomto zařízení provozovaly prostituci pouze osoby, které jsou dle tohoto zákona k tomu oprávněny.¹³⁰

129 PARLAMENT ČR. Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostituce a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostituce), § 8, § 12, § 10, § 17, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 12. 7. 2013 (cit. 1. července 2014). URL: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=64842>

130 PARLAMENT ČR. Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostituce a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostituce), § 5, § 20, § 21, § 24, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 12. 7. 2013 (cit. 1. července 2014). URL: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=64842>

Úprava prostituce má dle důvodové zprávy několik cílů.

Zaprvé, jde o to, stanovit podmínky k provozu zařízení určeného k provozování prostituce, nebo prostorů určených k bydlení, které by však byly využity k provozování této činnosti. Prostituce, nejen provozování zařízení, které je tomu určené, ale i její vykonávání, by se poté za splnění požadovaných podmínek stala legálním druhem podnikání.¹³¹ Dle českého obchodního zákoníku se podnikáním myslí soustavná činnost, která je samostatně prováděna podnikatelem pod jeho vlastním jménem a na vlastní odpovědnost a to za účelem zisku.¹³² V současné době prostituce mezi živnostmi nepatří.¹³³

Cílem je dále řešení či alespoň k omezení některých doprovodných problémů kriminálního i nekriminálního charakteru (například jde o násilí použité jako nástroj pro donucení osob k prostituci; kuplířství a obchodování s lidmi; ohrožování mravní výchovy mládeže; šíření přenosných onemocnění související s provozováním prostituce; nedovolené držení či výroba omamných a psychotropních látek a jedů), které jsou ze společenského, lidského, mravního a zdravotního hlediska považovány za nežádoucí.¹³⁴ K tomu je možné částečně přispět právě i tím, že se od sebe oddělí legální dobrovolná prostituce od prostituce nelegální a nedobrovolné. Mezi stanovené cíle patří i

131 PARLAMENT ČR. Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostituce a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostituce), 35, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 12. 7. 2013 (cit. 1. července 2014). URL: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=64842>

132 PARLAMENT ČR. Obchodní zákoník, § 2, in: *Sbírka zákonů* [online]. Bez vročení (cit. 4. dubna 2014). URL: <http://www.sbirkazakonu.info/obchodni-zakonik/podnikani.html>

133 PARLAMENT ČR. Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), § 3/ 3 j), in: *Zákony pro lidi* [online]. Bez vročení (cit. 7. října 2014). URL: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-455>

134 PARLAMENT ČR. Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostituce a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostituce), 60, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 12. 7. 2013 (cit. 1. července 2014). URL: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=64842>

ochrana základních zájmů, mezi které patří mravnost, veřejný pořádek, bezpečnost a nerušený výkon práva na bydlení.¹³⁵

Nejprve je však třeba vypovědět Úmluvu o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostitute druhých osob a její Závěrečný protokol z roku 1951, a to i z důvodu opožděnosti dokumentu vzhledem k požadavkům dnešní doby. Je například nutné zohledňovat také zdravotní rizika klientů, brát v potaz zneužívání návykových látek a organizovaný zločin v této oblasti.¹³⁶ Jedním z důvodů dosavadního nepřijetí návrhu byla právě jeho nekompatibilita s výše zmíněnou Úmluvou, která prostituci ve své preambuli chápe jako jev, který je neslučitelný s lidskou důstojností a hodnotou člověka a co ohrožuje blaho jak jednotlivce, tak rodiny a celé společnosti.¹³⁷ Jedním z důvodů pro vypovězení Úmluvy je ale například i její požadavek na zrušení těch platných zákonů, nařízení a ustanovení, které se snaží o regulování prostitute.¹³⁸ V neposlední řadě se ale Úmluva neslučuje ani s dalšími požadavky, které tkví v požadavku trestání využívání prostitute druhé osoby, i když by to bylo s jejím souhlasem, v požadavku trestání osob které provozují, spravují nebo financují

135 Viz PARLAMENT ČR. Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostitute a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostitute), 35, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 12. 7. 2013 (cit. 1. července 2014). URL: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=64842>

136 PARLAMENT ČR. Návrh Zastupitelstva hlavního města Prahy na vydání zákona o regulaci prostitute a o změně některých zákonů (zákon o regulaci prostitute), 38, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 12. 7. 2013 (cit. 1. července 2014). URL: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=64842>

137 OSN. Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others, 2, in: *Refworld* [online]. Bez vrocení (cit. 8. července 2014). URL: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=3ae6b38e23&skip=0&query=Convention%20for%20the%20Suppression%20of%20the%20Traffic%20in%20Persons%20and%20of%20the%20Exploitation%20of%20the%20Prostitution%20of%20Others>

138 OSN. Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others, Article 6, in: *Refworld* [online]. Bez vrocení (cit. 8. července 2014). URL: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=3ae6b38e23&skip=0&query=Convention%20for%20the%20Suppression%20of%20the%20Traffic%20in%20Persons%20and%20of%20the%20Exploitation%20of%20the%20Prostitution%20of%20Others>

nevěstinec, nebo vědomě pronajímají či najímají budovy za účelem provozování prostituce.¹³⁹

S návrhem však v tomto znění nesouhlasí ani vláda, ani odborná veřejnost a ani samotné prostituující se osoby.¹⁴⁰ Mezi nejproblematictější body zákona patří vznik registru prostituujících se osob, povinné zdravotní prohlídky (jak se ukáže i na příkladu legalizace v Německu), zákaz pouliční prostituce a navazující vysoké sankce.¹⁴¹ Povinná registrace nese riziko možného budoucího zneužití uvedených údajů a také ztíženou možnost vstupu těchto lidí na trh práce. To by samo o sobě vedlo k neochotě tuto činnost legalizovat.¹⁴² Ani v Německu a Holandsku svou činnost nelegalizovalo víc, než jen 15 – 20% žen.¹⁴³ Ty osoby, které by nebyly schopny splnit požadované podmínky, by se z veřejnosti přesunuly do skrytého sektoru, kde by se staly zranitelnější vůči všem negativním jevům. Navazující sankce by pak tuto zranitelnost ještě dále prohlubovaly. To koresponduje s přesvědčením, že toto pojetí zákona nerespektuje v dostatečném měřítku zájmy prostituujících se

139 OSN. Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others, Article 1-2, in: *Refworld* [online]. Bez vrocení (cit. 8. července 2014). URL: <http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=3ae6b38e23&skip=0&query=Convention%20of%20the%20Suppression%20of%20the%20Traffic%20in%20Persons%20and%20of%20the%20Exploitation%20of%20the%20Prostitution%20of%20Others>

140 BROŽOVÁ. Legalizace prostituce? Pro hlasuje jen Praha, prostitutky i vláda říkají ne, in: *Novinky* [online]. 7. 10. 2014 (cit. 19. října 2014). URL: <http://www.novinky.cz/ekonomika/349819-legalizace-prostituce-pro-hlasuje-jen-praha-prostitutky-i-vlada-rikaji-ne.html>

141 R-R. R-R v médiích: Praha znovu poslala do sněmovny problematický zákon k regulaci prostituce, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 26. 2. 2014 (cit. 30. října 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/r-r-v-mediich/r-r-v-mediich-praha-znovu-poslala-do-snemovny-problematicky-zakon-o-regulaci-prostituce>

142 IURE. TZ: Registr prostitutek v návrhu zákona o regulaci prostituce je jak nepovedený vtíp, in: *Iuridicum Remedium* [online]. Bez vrocení (cit. 26. října 2014). URL: <http://www.iure.org/15/602/tz-registr-prostitutek-v-navrhu-zakona-o-regulaci-prostituce-je-jak-nepovedeny-vtip>

143 JANSOVÁ, Vláda projedná zákon o regulaci prostituce, normu navrhuje Praha, in: *Český rozhlas* [online]. 26. 2. 2014 (cit. 29. října 2014). URL: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/zprava/vlada-projedna-zakon-o-regulaci-prostituce-normu-navrhuje-praha--1320269>

osob. Z morálního hlediska se zde pak objevuje v souvislosti s platbou daní také otázka státu jako hlavního pasáka.

4.2.2. Návrh zákona o toleranci poskytování sexuálních služeb

Dne 27. 6. 2013 předložil poslanec Ing. Viktor Paggio sněmovně návrh zákona o toleranci poskytování sexuálních služeb, se kterým vláda dne 2. 8. 2013 vyjádřila nesouhlas. Návrh kladl důraz na rozlišení prostituce dobrovolné a nedobrovolné, na pravomoc samospráv vlastní normotvorbou si zregulovat prostituci na svém území a na zdravotní ochranu prostituujících se osob. Cílem navrhované právní úpravy bylo legalizovat prostituci včetně souvisejících doprovodných činností.¹⁴⁴

Jeho obsah byl složen z dílčích aktualizací některých právních předpisů.¹⁴⁵

Změna se týkala kupříkladu zákona č. 128/2000 Sb., o obcích a zákona 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, kde by dalším důvodem pro regulování prostituce v dané oblasti byla ochrana veřejné morálky. Rozšíření se týká také možnosti zákazu vystavování lidí za účelem propagace sexuálních služeb, které dle důvodové zprávy porušují lidskou důstojnost a ohrožují veřejnou morálku.¹⁴⁶ Dle stanoviska vlády jsou však tyto změny nadbytečné.

Další změna se týkala zákona č. 40/2009 Sb., a to skutkové podstaty trestného činu kuplířství, který měl být rozšířen o zneužití tísně člověka, či jeho zranitelného postavení k jeho přiměření k prostituci, nebo o kořistění za nápadně nevýhodných podmínek a v rozporu s dobrými mravy. Naopak měla zcela vypadnout klasifikace týkající se zjednání, najmutí, zlákáni nebo svedení, které

144 PARLAMENT ČR. Zákon o toleranci poskytování sexuálních služeb, 3, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 4. 7. 2013 (cit. 12. července 2014). URL: <http://www.snem.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=85457>

145 PARLAMENT ČR. Stanovisko vlády k návrhu zákona o toleranci poskytování sexuálních služeb, 1, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 5. 8. 2013 (cit. 22. července 2014). URL: <http://www.snem.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=79111>

146 PARLAMENT ČR. Zákon o toleranci poskytování sexuálních služeb, 6, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 4. 7. 2013 (cit. 12. července 2014). URL: <http://www.snem.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=85457>

návrh považuje za jednání dobrovolné a trestné by mělo být pouze nátlakové jednání, které je zde spatřováno právě ve zneužití tísně druhého člověka, nebo jeho zranitelného postavení.¹⁴⁷ Stanovisko vlády však bylo i v tomto případě nesouhlasné zejména z důvodu nedostatečně jasné definice zmíněného.

Je však možné zmínit se i o části týkající se změny zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, kde by byla doplněna nová skutková podstata přestupku týkající se poskytování či užívání sexuálních služeb bez použití ochranné pomůcky zamezující přenosu pohlavně přenosné choroby, nebo nabádání k takovému jednání.¹⁴⁸ Zákon však zmíněné jednání již postihuje.

4.4. Stručné pojednání o legalizaci prostituce v Německu a Holandsku

V Německu v roce 2002 vstoupil v platnost Zákon o regulaci právních vztahů osob v prostituci (Prostitutionsgesetz, zkráceně ProstG), díky kterému je tato činnost vnímána jako legální zaměstnání či podnikání. Na prostituci tak nemá být nadále pohlíženo jako na nemorální činnost, přičemž do té doby tomu bylo naopak.¹⁴⁹

Zákon v sobě obsahuje celkem tři paragrafy, které v sobě zahrnují převážně otázky platby za vykonané služby a informuje o tom, že tato činnost není v rozporu s nárokem na sociální zabezpečení.¹⁵⁰

Prostituujícím se osobám tak vzniká právoplatný nárok na odměnu za poskytnuté sexuální služby. Nárok tak nezaniká ani v případě, že si klient bude

147 PARLAMENT ČR. Zákon o toleranci poskytování sexuálních služeb, 7, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 4. 7. 2013 (cit. 12. července 2014). URL: <http://www.snem.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=85457>

148 PARLAMENT ČR. Zákon o toleranci poskytování sexuálních služeb, 2, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 4. 7. 2013 (cit. 12. července 2014). URL: <http://www.snem.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=85457>

149 ŠÍDOVÁ; POLÁKOVÁ; MALINOVÁ; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, 12, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 28. 11. 2013 (cit. 15. srpna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

150 Gesetz zur Regelung der Rechtsverhältnisse der Prostituierten, in: *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz* [online]. 1. 1. 2002 (cit. 22. srpna 2014). URL: <http://www.gesetze-im-internet.de/prostg/index.html>

stěžovat například na špatnou kvalitu využitých služeb, přičemž z tohoto důvodu odmítá zaplatit. Nárok na platbu vzniká přímo těmto osobám, bez možnosti zastoupení v této skutečnosti jinou osobou.¹⁵¹

Dle trestního práva je trestné takové chování, při kterém dochází k vykořisťování osob pracujících v oblasti prostituce (jako je jejich držení v osobní či hospodářské závislosti), kontrole a určování toho, jak a s kým bude tato osoba tuto činnost vykonávat, v neposlední řadě však i v zabraňování tomu, aby tuto činnost ukončila (skrze vytvoření vzájemného vztahu).¹⁵²

Přesto praxe ukazuje, že se díky legalizaci prostituce obchodu s lidmi spíše napomohlo. Z Německa se stal tzv. „bordel Evropy“, jak situaci popisuje ve své publikaci Rozkoš bez rizika i některé internetové zdroje. A právě tím argumentují odpůrci tohoto zákona, kteří se zmiňují kupříkladu o nárůstu obchodování s lidmi a dalšímu navýšení doprovodné kriminality, stejně jako o ztížené možnosti kontroly jednotlivých podniků. Nelegální prostituci tudíž zákon dle těchto zpráv stejně nesnížil.¹⁵³ Jedná se především o migrantky z jiných zemí, které mají možnost legálního působení v tomto sektoru v různé míře omezenou. Co se týče zvýšení počtu podniků a prostituujících se osob po

151 ŠÍDOVÁ; POLÁKOVÁ; MALINOVÁ; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, 14, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 28. 11. 2013 (cit. 15. srpna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

152 ŠÍDOVÁ; POLÁKOVÁ; MALINOVÁ; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, 14, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 28. 11. 2013 (cit. 15. srpna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

153 STEJSKALOVÁ. Legalizace prostituce udělala z Německa 'bordel Evropy', zisky přinesla městům i podsvětí, in: *Český rozhlas* [online]. 12. 3. 2013 (cit. 30. srpna 2014). URL: <http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/zprava/legalizace-prostituce-udelala-z-nemecka-bordel-evropy-zisky-prinesla-mestum-i-podsveti--1186535>

legalizaci, tak mělo dojít pouze k přihlášení dříve skrytých podniků, které se dříve maskovaly za podniky jiného druhu.¹⁵⁴

Po vstupu Rumunska a Bulharska do EU a přílivu žen z těchto zemí, se také přesně dle principů tržního hospodářství snížily také ceny za sexuální služby. Požaduje se více služeb za méně peněz, což se v důsledku projevilo ve zhoršených pracovních podmínkách pro prostituující se osoby. Ruku v ruce s omezeným polem působnosti policie v souvislosti s kontrolou jednotlivých podniků, se z Německa, podle bývalého vrchního komisaře z Ulmu, stalo centrum sexuálního vykořisťování žen především z výše zmíněných zemí a spolu s tím i polem působnosti různých mafiánských skupin z celého světa.¹⁵⁵ To je v souladu se zjištěním Axela Drehera, který Německo ve své studii zařadil mezi země s nejvyšším přílivem obchodu s lidmi.¹⁵⁶ Na druhou stranu je však upozorňováno na to, že neexistují statistické analýzy, které by mohly spolehlivě doložit změnu ať jedním, tak druhým směrem, tj. k vyššímu či nižšímu procentu obchodu s lidmi po vstoupení zákona v platnost. Přes všechna možná negativní tvrzení je také přijetí zákona ProstG považováno ze strany prostituujících se osob za pozitivní krok v možnostech uplatňování jejich práv a v případném dalším zlepšení v pracovní i soukromé oblasti. Také R-R shrnula výsledky zjištěných informací ohledně fungování zákona v praxi jako pozitivní.¹⁵⁷

154 ŠÍDOVÁ; POLÁKOVÁ; MALINOVÁ; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, 15, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 28. 11. 2013 (cit. 15. srpna 2014). URL:

<http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

155 ČTK. Legalizace prostituce se v Německu mění v obchod s lidmi, píše Spiegel, in: *Ihned.cz* [online]. 19. 6. 2013 (cit. 30. srpna 2014). URL: <http://zpravy.ihned.cz/c1-60097950-legalizace-prostituce-se-v-nemecku-meni-v-obchod-s-lidmi-pise-spiegel>

156 DREHER. Does Legalized Prostitution Increase Human Trafficking?, 79, in: *ScienceDirect* [online]. 23. 5. 2012 (cit. 6. září 2014). URL: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X12001453>

157 ŠÍDOVÁ; POLÁKOVÁ; MALINOVÁ; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, 21, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 28. 11. 2013 (cit. 15. srpna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

Zákon na rozdíl od českého návrhu neobsahuje například povinná vyšetření na pohlavně přenosné nemoci a neukládá prostituujícím se osobám povinnost registrace. Zákon o prevenci a boji proti lidským infekčním chorobám (Infektionsschutzgesetz, zkráceně IfSG) z roku 2001 však umožňuje, aby se prostituující se osoby mohly nechat zdarma a anonymně vyšetřit v některých zdravotnických zařízeních a aby jim tato zařízení poskytla bezplatné poradenství. Povinné prohlídky, které uplatňovalo kupříkladu Bavorsko, vedly díky mylnému přesvědčení klientů o zdravotní způsobilosti prostitutek ke zvýšení poptávky po sexuálních službách bez použití kondomu.¹⁵⁸ To je v souladu s výše zmíněným zjištěním programu OSN pro HIV/AIDS.

V Holandsku byl v roce 2000 schválen zákon, díky kterému se sexuální práce stala prací, legálním způsobem jak vydělávat peníze. Je tak povoleno být prostituující se osobou a v rámci toho nabízet a také poskytovat sexuální služby. Je možné pracovat nejen jako OSVČ, ale také je možné tyto činnosti vykonávat v rámci zaměstnaneckého poměru (občané EU, s výjimkou občanů Rumunska a Bulharska, kteří jsou omezeni pouze na získání OSVČ). Práci mohou vykonávat také cizinci ze zemí mimo EU, pro které platí, že v této oblasti nemohou získat legální povolení k práci pro třetí stranu a mohou tak pracovat při povolení k pobytu pouze jako OSVČ. Zákon dále umožňuje lidem legálně organizovat práci a nabízet služby druhých osob v rámci zmíněné oblasti. Vznikly obecní licence pro tyto podniky. Obecní úřady tak smí tento sektor upravovat, včetně stanovení kritérií zajišťujících kupříkladu povahu a velikost zařízení, základní hygienu (kam spadá i povinnost zásob kondomů na pracovišti) a vnitřní bezpečnost, či veřejný pořádek (nesmí se kupříkladu nacházet v blízkosti školy a kostela). Stejně jako v Německu není ani zde

158 ŠÍDOVÁ; POLÁKOVÁ; MALINOVÁ; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, 15, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 28. 11. 2013 (cit. 15. srpna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

stanovena zákonná povinnost pro prostituující se osoby podstupovat zdravotní prohlídky na pohlavně přenosné choroby.¹⁵⁹

V Holandsku i v Německu fungují také tzv. „zóny tolerance“, které se snaží regulovat pouliční prostituci v obci a které prostituci schovává do vyhrazených míst s patřičnou ochranou proti kriminalitě.

U holandské legalizace bývá upozorňováno na několik skutečností. Například na to, že se většina prostituujících se osob rozhodla svoji činnost nelegalizovat. Holandská právní úprava však za rozhodnutí provozovat prostituci bez oprávnění nevyžaduje sankce, ale znesnadňuje to jejich ochranu. Často bývají tyto osoby uváděny jako OSVČ, ale do jejich práce jim zasahují provozovatelé podniků způsobem, který odpovídá spíše zaměstnaneckému vztahu, do kterého ale vstupovat nechtějí a to mimo jiné i kvůli ztrátě možnosti vyšších příjmů. Z tohoto důvodu dochází i k daňovým únikům.¹⁶⁰ Nabídka sexuálních služeb se tajně přesouvá na jiná místa (například na hotely, motely, přívěsy na parkoviště či na domácí půdu) nebo na internet.¹⁶¹ Licencovaný sektor bývá častěji kontrolovaný ze strany policie, stejně tak sektor nelicencovaný. Nelegální sektor však zůstává pro průzkum prakticky nepřístupný a je proto obtížné odhadnout, do jaké míry je prostoupen dobrovolnou nebo nucenou prostitucí, zejména pak v oblasti tajných klubů a eskortních služeb. I přes legalizaci a

159 ŠÍDOVÁ; POLÁKOVÁ; MALINOVÁ; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, 32-33, in: Rozkoš bez rizika [online]. 28. 11. 2013 (cit. 11. října 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

160 DAALDER, Prostitution in the Netherlands since the lifting of the brothel ban, 64-66, in: *Wetenschappelijk Onderzoek – en Documentatiecentrum* [online]. 2007 (cit. 14. října 2014). URL: http://english.wodc.nl/images/ob249a_fulltext_tcm45-83466.pdf

161 DAALDER, Prostitution in the Netherlands since the lifting of the brothel ban, 74, in: *Wetenschappelijk Onderzoek – en Documentatiecentrum* [online]. 2007 (cit. 14. října 2014). URL: http://english.wodc.nl/images/ob249a_fulltext_tcm45-83466.pdf

přísné kontroly prostituujících se osob z oblastí mimo EU, jsou však tyto osoby i nadále aktivní v legálním i v nelegálním sektoru.¹⁶²

Existují problémy s praktickou implementací právní úpravy a také nejistota obcí v jejich roli při úpravě tohoto jevu. Policie kontroluje více prostituující se osoby než provozovatele erotických zařízení, u kterých probíhá kontrola pouze ve formě formálního ověření dodržování podmínek pro jeho provoz. V Nizozemí tak probíhá veřejná i politická debata ohledně toho, zdali je třeba změnit právní úpravu či zlepšit její praktické uplatňování.¹⁶³

162 SIEGEL, Human trafficking and legalized prostitution in the Netherlands, 12-13, in: *DoiSerbia* [online]. 2009 (cit. 15. listopadu 2014). URL:

http://www.doiserbia.nb.rs/Article.aspx?ID=1450-66370901005S#.VGeKap_wrRg

163 HAVELKOVÁ, BELLAČK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 61

5. Otázka dobrovolnosti a téma lidské důstojnosti

Předchozí kapitola představila některé současné české právní normy, které upravují i oblast prostituce a také některé poslední návrhy zákonů, které se snaží o regulování této oblasti směrem k její legalizaci. Pro doplnění očekávaných dopadů legalizace v praxi, byla také velice stručně představena forma legalizace prostituce v Německu a Holandsku.

Následující kapitola se v sobě pokusí stručně nastínit problém, který se týká otázky dobrovolnosti při aplikaci na oblast prostituce a otázky zodpovědnosti za uskutečněná rozhodnutí s tím spojená. V souvislosti s tím pak pojedná o lidské důstojnosti a poukáže na vliv peněz v celé této problematice.

Etický rozměr se tématem prolíná od počátku a souvisí s tím, jaké právní stanovisko je možno k této činnosti zaujmout a proč.

Nejprve je však nutné zaměřit se na otázku týkající se dobrovolnosti a svobodné vůle. Jak bylo zmíněno v předchozím textu, dá se prostituce rozdělit na tu, která je vykonávána dobrovolně a na tu, která je vykonávána nedobrovolně (nuceně i pod vlivem nejrůznějších tlaků). Každý pohled je však trochu jiný při odpovědi na to, co je dobrovolné a co už ne. Jak tedy definovat dobrovolnost jako takovou a odlišit ji od nedobrovolnosti? V oblasti týkající se prostituce se totiž neustále vynořují otázky ptající se po míře, do které je prostituující se osoba obětí a do které jde skutečně o její dobrovolné rozhodnutí, přičemž odpověď na tuto otázku není jednoduchá.¹⁶⁴ Záleží také na tom, z jaké pozice se při posuzování dobrovolnosti a nedobrovolnosti vychází, zdali například z pozice sexuální práce, nebo pozice proti sexuální dominanci. Přes všechny neshody týkající se tohoto problému ale panuje mezi zastánci těchto dvou pozic jistá shoda a to v tom, že nucení žen k této činnosti by mělo být vždy trestné, zatímco jednání žen, které ji provozují, by nemělo být trestné

¹⁶⁴ MPSV, Sborník přednášek z XIV. konference Společnosti sociálních pracovníků České republiky, 79

nikdy.¹⁶⁵ Jinak řečeno, násilí a nucení jedince k prostituci, by mělo vždy vést k trestnímu stíhání pachatele či pachatelů, neboť se jedná o porušení svobodné vůle druhého člověka. Problém nastává ve chvíli, kdy se má definovat, co se myslí pod donucením.

5.1.1. Otázka dobrovolnosti

Na otázku ptající se po dobrovolnosti lidského jednání je tedy nutné podívat se v kontextu svobodné vůle člověka a možného omezení této vůle pod nejrůznějšími vlivy, kterým člověk může svobodně podlehnout, nebo jim může podlehnout nuceně skrze nejrůznější fyzické či psychické násilí.

Svoboda se pojí se svobodnou vůlí. Svobodná vůle je původně teologický pojem označující vnitřní a nezadatelnou svobodu každého jedince a to nezávisle na jeho společenském stavu. Se svobodnou vůlí člověka je ale spojena i jeho odpovědnost za všechno co učinil, či k čemu se zavázal.¹⁶⁶ Zde tedy platí to, co řekl John Stuart Mill, totiž že svoboda jednoho člověka končí tam, kde začíná svoboda druhého.

Do jaké míry tedy nesou prostituující se osoby odpovědnost za následky z této činnosti vzešlé? Pokud se jedná o obchod s lidmi, za účelem sexuálního vykořisťování a nucené prostituce, pak odpovědnost leží spíše na původcích tohoto násilí, nikoliv na jejich obětech. V jistém smyslu mají odpovědnost také zákazníci, kteří těchto služeb užívají. Zejména pak v případě, že uplatňují fyzické či sexuální násilí vůči prostituující se osobě, že ji vědomě nakazí pohlavně přenosnou nemocí, nebo že i přes podezření, že se jedná o nucenou prostituci, tuto skutečnost nikde neoznámí (ať už mu z toho může hrozit postih ze strany státu nebo ne). Pokud se na věc nahlíží z pozice proti sexuální dominanci, leží na klientech odpovědnost i za samotné využití těchto služeb, neboť se vždy jedná o násilí, o koupi druhého člověka jako člověka. Odpovědnost ale nese i stát, neboť na tom, jak se k této věci postaví (nejen

165 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 19

166 DUROZOI; ROUSSEL, Filozofický slovník, 322

v rámci legislativy, ale i v rámci toho, jakými způsoby zajistí její uplatňování v praxi), závisí to, jak bude prostituce v dané zemi vypadat – nakolik bude tato činnost bezpečná pro prostituující se osoby, pro klienty a v konečném smyslu i pro celou společnost.

Odpovědnost všech stran tak nekončí ukončením vzájemného vztahu, ale má mnohem dalekosáhlejší oblast působení a souvisí blízce právě se svobodou druhého.

Jak je to ale s odpovědností u dobrovolné prostituce?

Pro morální hodnocení čehokoliv, je velice důležitý předpoklad dobrovolnosti ve smyslu svobody jednání. Co však je dobrovolnost?

Jedna definice praví, že právě dobrovolnost od sebe odděluje chování zvířat či nejhrůznějších přírodních jevů, od jednání odpovědných lidí – tedy těch, kteří se k určitému chování neuchýlili pod nepřekonatelným nátlakem či z dalších důvodů, které za něho vylučují vlastní odpovědnost.¹⁶⁷ Co lze považovat za nepřekonatelný nátlak, to už ale v této definici řečeno není. Svoboda jednání je přitom myšlena ve smyslu svobody každého jedince jednat nezávisle na vnějším tlaku a své cíle realizovat pouze v souladu se svou vlastní vůlí. Oproti tomu je pak ještě třeba zmínit svobodu volby (svobodu rozhodování), jako schopnost člověka sám si formulovat a stanovovat své cíle a na podkladě rozumové úvahy si volit mezi různými alternativami. Zatímco svoboda jednání se tedy vztahuje k vnějšímu prostoru člověka a jeho emancipaci, svoboda volby pak souvisí s jeho vnitřním prostorem a vnitřní svobodou, ve smyslu odpovědného sebeurčování.¹⁶⁸

Svoboda volby tedy souvisí se svobodou jednání, neboť svoboda volby ovlivní i jednání, pokud toto jednání je možné svobodně realizovat. Mají však prostituující se osoby skutečnou svobodu volby a svobodu jednání? Pokud existují větší či menší tlaky vnitřního charakteru (umocněny například nízkou

167 NESVADBA, Policejní etika, 17

168 NESVADBA, Policejní etika, 19

informovaností či gramotností) i charakteru vnějšího, které na každého jedince působí různým způsobem, jedná se o skutečně dobrovolnou volbu, když se takový jedinec rozhodne pro provozování prostituce? Plnou svobodu jednání nemá nikdo, neboť vše ve společnosti má své hranice, dané svobodou druhých. Existuje však něco, co ovlivní i vnitřní svobodu volby a to do té míry, že už se nedá mluvit o svobodném rozhodnutí? Nemůže prostředí ovlivnit i svobodu v rozhodování, přestože si to takový jedinec nemusí vůbec připouštět? Nemůže toto rozhodnutí ovlivnit kupříkladu i nízká informovanost o možných nebezpečích? Pozice proti sexuální dominanci tuto možnost v sobě obsahuje. Mají pak tito lidé i plnou odpovědnost za svoji volbu a vše co se k ní pojí? Při pohledu z pozice, která v ní spatřuje nedobrovolnost (i v případě, že by byla provozována se souhlasem prostituující se osoby), by i odpovědnost za tuto činnost spadala spíše na systém, který tento vstup do prostituce umožnil a dále toleroval, zatímco samotný prostituující se jedinec by se stával obětí.

O filosofickou definici toho, co je možné považovat za dobrovolnost a co už ne, se snažil už i řecký filosof Aristoteles. Ten za nedobrovolnost označil právě to, co se děje buďto násilným donucením, nebo z nevědomosti. Pod donucením je přitom nutné představit si to, čeho hybná příčina leží vně a je takového charakteru, že v ní ten, kdo jedná nebo trpí, ničím sám nepřispívá. Tuto nedobrovolnost ilustruje na příkladu větru, který někoho může libovolně někam zanešt, anebo na příkladu lidí, v jejichž moci se člověk může ocitnout.¹⁶⁹ Pokud je však příčina jednání v osobě samotné, pak je v její moci něco vykonat, nebo to nevykonat. Potom se dle něho jedná o dobrovolnost. Dobrovolné je ale i jednání, které člověk volí ve chvíli, kdy je ohrožena nějaká pro něho důležitá hodnota, kterou se snaží zachránit obětováním jiné hodnoty, která pro něho tolik důležitá není. Aristoteles zde tvrdí, že takové skutky sice mají spíše smíšenou povahu, ale podobají se více skutkům dobrovolným,

169 ARISTOTELES. Etika Nikomachova, 44, in *Ebookbrowse* [online]. 30. 12. 2013 (cit. 9. dubna 2014). URL: <http://ebookbrowse.net/1027-aristoteles-etika-nikomachova-pdf-d648850199>

protože ve chvíli, kdy jsou vykonávány, tak jsou také voleny.¹⁷⁰ Záleží zde tedy na naší volbě v dané situaci. Prostituce je pak s výjimkou násilného obchodování s lidmi, za účelem sexuálního vykořisťování a nucené prostituce věcí dobrovolnou a to i v případě, že se jedná o volbu „menšího zla“ v nepříznivých životních situacích a je to vždy volba směřující k zachování té hodnoty, která má pro člověka vyšší cenu a která by jinak mohla být ohrožena. Tou hodnotou může být třeba rodina, kterou se taková osoba snaží zachovat, v případě, že ji ohrožují dluhy a chudoba. Aristoteles tedy pokládal to, co vychází z vnitřního prostředí člověka - z jeho vůle, za dobrovolné. Za dobrovolné ale považuje i obětování se pro jinou subjektivně důležitou hodnotu. V tomto případě by ale některé volby vstupu do prostituce a setrvání v této oblasti byly dobrovolné a každá taková osoba by nesla i odpovědnost za následky plynoucí z výkonu této činnosti.

Robert Wright cituje Charlese Darwina, když se zmiňuje o svobodné vůli v souvislosti s tím, že se jedná o pouhý blud, který však zároveň považoval za pochopitelný, neboť vzhledem k tomu, že „*má člověk schopnost jednat a málokdy může rozlišit pohnutky, které ho k tomu vedou (...) myslí si, že se rozhodl sám.*“¹⁷¹ Tyto pohnutky jsou pak dle něho většinou instinktivní. Sám Darwin o svobodné vůli pochyboval, protože si myslel, že každý čin je ovlivněn dědičnou konstitucí, příkladem druhých a učením se od nich.¹⁷²

Otázka existence zcela svobodné vůle a tím i dobrovolnosti je proto diskutabilní. Na problém týkající se této svobody je totiž možné nahlížet jak z hlediska pohledu na člověka jako na svobodnou autonomní bytost, tak z deterministického pohledu, podle kterého je každé lidské jednání určeno a

170 ARISTOTELES. Etika Nikomachova, 45, in *Ebookbrowse* [online]. 30. 12. 2013 (cit. 9. dubna 2014). URL: <http://ebookbrowse.net/1027-aristoteles-etika-nikomachova-pdf-d648850199>

171 WRIGHT, Morální zvíře, kapitola 17. Oběť je vinná 339. Cit. podle Darwin, Charles. *Zápisníky* 608.

172 WRIGHT, Morální zvíře, 338

něčím podmíněno a člověk tak vlastně možnost zcela svobodné volby postrádá.¹⁷³ Ani souhlas by proto nemusel být vždy považován za jednoznačné vodítko, podle kterého by se jednání dalo považovat za zcela dobrovolné. Jenomže problém svobodné volby není specifický pouze pro prostituci, ale pro lidské jednání obecně, které by tak nikdy zcela bezpodmínečně svobodné být nemohlo.

Právě z tohoto důvodu se rozlišení mezi dobrovolností a nedobrovolností dá, dle zakladatelky Rozkoše bez rizika, Hany Malinové, alespoň nějak rozřešit pouze na souhlasu, nebo nesouhlasu prostituující se osoby.¹⁷⁴ Tento názor koresponduje i s pojetím Aristotela, který dobrovolnost ztotožňoval s volbou člověka neovlivněnou násilným donucením. Co se však týče nevědomosti, o které Aristoteles psal, tak tu souhlas přímo nevylučuje. Skrze pouhý souhlas a nesouhlas se však vylučuje nedobrovolnost ve smyslu donucení k prostituci kupříkladu pod vlivem ekonomické tísně, které mohou člověka dovést k prodávání vlastního těla, pokud dotyčná osoba s touto aktivitou souhlasí. Tento souhlas je proto třeba respektovat a umožňovat ho, při respektu k agency těchto osob. Přesto ale existují výjimky.¹⁷⁵ Je to však alespoň jedno z možných vodítek pro to, jak v praxi rozlišit, kdo je obětí obchodu s lidmi a nucené prostituce a kdo ne a pachatele podrobit trestnímu stíhání. Toto rozlišení je tedy také zcela praktickou potřebou. Pokud někdo nevysloví jasný souhlas s prostitucí, nebo s užíváním služeb prostituujících se osob, nemůže být do ničeho násilím proti své vůli nucen.

Z pohledu pozice proti sexuální dominanci je však nadále nedobrovolná každá prostituce jako taková, bez ohledu na vyjádřený souhlas či nesouhlas.

173 NESVADBA, Policejní etika, 19

174 DLOUHÁ, Hana Malinová: Nikdy nevíte, jestli přišel jen za sexem, nebo chce pomstít lidstvo, in: *Penize.cz* [online]. 21. 9. 2013 (cit. 31. března 2014). URL: <http://www.penize.cz/zamestnani/260871-hana-malinova-nikdy-nevite-jestli-prisel-jen-za-sexem-nebo-chce-pomstít-lidstvo>

175 Kupříkladu pokud jde o souhlas osob nesvéprávných

Člověk vždy nese odpovědnost za své jednání a to minimálně v souvislosti s právními normami, dle zákonem daných kritérií¹⁷⁶, nebo s normami mravními, které jsou přítomny v dané společnosti. O odpovědnosti člověka se zmiňuje i německý filozof Immanuel Kant. Hovoří o autonomii vůle, kterou pokládal za nejvyšší princip mravnosti. Myslel tím takovou formu vůle, díky které si je sama sobě zákonem. Jejím principem je takové jednání, které nejedná jinak nežli tak, aby maxima její volby byly zároveň vždy v souladu i s tímž chtěním, které v sobě obsahuje obecný zákon.¹⁷⁷ I u Kanta by proto byla chyba ztotožňovat tuto autonomii se zcela svobodnou libovůlí, bez ohledu na obecný zákon, tj. bez ohledu na objektivní princip platný pro každou rozumnou bytost. S autonomií a zákonodárstvím naší vůle tak velice blízce souvisí i odpovědnost – za sebe, i za druhé. Podstatným prvkem zde přítomné není to, že jsme povinni dodržovat morální zákon, ale že jsme k němu zároveň i zákonodární a právě proto jemu podřízeni. V tom tkví autonomie člověka jako subjektu morálně-praktického rozumu a zde je také základní kámen týkající se idejí jeho důstojnosti.

5.1.2. Lidská důstojnost

V pohledu na prostituci vystupuje do popředí jeden základní problém – totiž skutečnost, že se zde s člověkem zachází jako s věcí, dochází zde k jeho instrumentalizaci. Jedinec, respektive jeho tělo, se tak stává buďto pouhým nástrojem k dosažení finanční, hmotné či nehmotné odměny pro prostituující se osobu samotnou, pro kuplíře a obchodníky s lidmi, anebo se stává zároveň nástrojem k uspokojení pudů zákazníka.

Nicméně v oblasti prostituce se nejedná o celou lidskou osobu, ale především o některé její tělesné části. Tyto části sice souvisí s celou osobou, se kterou se tak zachází jako s věcí, ale hlavním středem zájmu zákazníků, kuplířů

176 Trestní odpovědnost

177 KANT. Immanuel Kant: Základy metafyziky mravů, 13, in: *Ulozto.cz* [online]. Bez vnošení (cit. 27. září 2014). URL: <http://uloz.to/xSb5UVp/kant-zaklady-metafyziky-mravu-opr2011-pdf>

i obchodníků s lidmi je na této osobě zejména její pohlavní ústrojí, případně další ústrojí schopné zákazníka sexuálně uspokojit. Celý člověk je tak ještě navíc zredukován zejména na tuto jeho ústrojí, přičemž jako celek zde zaujímá nižší místo než tyto jeho části.

Žena je tak kupříkladu degradována na pouhou „vagínu“, kterou si kuplíři či obchodníci s lidmi „pěstují“, aby jim přinášela za pokud možno co nejmenší výdaje, co největší zisk. Lidská osoba, zejména pak její „vagína“ se tak stává výrobním prostředkem druhého člověka.¹⁷⁸

Toto symbolické oddělení jednotlivých tělesných částí od tělesného celku celé osoby, však není jediné. Jedná se i o oddělení tělesné dimenze člověka od dimenzí ostatních. Nicméně, člověk je rozumová bytost, není jen tělem bez mysli.

V této souvislosti je důležité zmínit se znovu o Kantovi, který hovoří o říši účelů, ve které má vše buďto svoji cenu anebo důstojnost. Tyto dva termíny nevnímá jako rovnocenné, ale rozlišuje je. Místo toho, co má cenu, je vždy možné dosadit něco jiného. Lze to prodat, ale i vyměnit, zkrátka s tím zacházet jako s majetkem, jako s věcí, se kterou je možné svobodně dle vlastního uvážení jakkoliv manipulovat. Cena přitom může být tržní či afektivní. Tržní cenu má vše, co se vztahuje k obecným lidským náklonnostem a k potřebám. Afektivní cenu má pak všechno, co odpovídá lidskému vkusu, bez nutnosti předpokladu nějaké potřeby. Oproti tomu důstojnost má vše, co je účelem samo o sobě, co nemá pouze relativní hodnotu ohodnotitelnou v rozměru ceny, ale co v sobě nese hodnotu vnitřní.¹⁷⁹ Tato důstojnost je dána schopností lidské vůle být obecně zákonodárnou, a to i s onou podmínkou, že je člověk zároveň podřízen i obecnému zákonu.

178 MURÍN, Sex kontra kultura, 116

179 KANT, Immanuel Kant: Základy metafyziky mravů, 38, in: *Ulozto.cz* [online]. Bez vnočení (cit. 27. září 2014). URL: <http://uloz.to/xSb5UVp/kant-zaklady-metafyziky-mravu-opr2011-pdf>

Důstojnost má tedy vše, co je povzneseno nad cenu, co nemůže být prodáno, ani nahrazeno něčím jiným, co nelze použít jako prostředek pro něco jiného. Právě tato myšlenka založená na tom že člověk je účelem sám o sobě, je základem jeho důstojnosti. Není možné ji proto ani ztratit, na rozdíl od ceny. Ve své druhé formulaci kategorického imperativu právě o této nemožnosti zvěcnění lidské bytosti píše. Tento příkaz se neobrací pouze na člověka a jeho chování k druhým, ale také jeho vlastní chování k sobě samému. Jeho podstatou je jednání, při kterém by člověk „*používal lidství jak ve své osobě, tak i v osobě každého druhého vždy zároveň jako účel a nikdy pouze jako prostředek*“.¹⁸⁰ To lze výborně ilustrovat právě na příkladu prostituce a obchodu s lidmi a nucené prostituce, kde člověk využívá sám sebe a své vlastní tělo, nebo tělo někoho druhého, jako pouhý prostředek k dosažení stanovených cílů (v tomto případě se jedná většinou o peníze). Podle výše zmíněného Kantova imperativu, který jako imperativ mravnosti není podmíněn žádným účelem (ziskem, libostí, či jiným cílem), ale pouze samotným respektem k hodnotě druhé osoby, ale člověka ohodnotit cenou nelze.

Proto, pokud člověk sám sebe poníží na pouhý prostředek, jedná tak proti své vlastní lidské důstojnosti. Dle Kanta se tedy nemusí vždy jednat pouze o útok na někoho druhého a jeho důstojnost, ale jde i o útok na sebe samého, o sebeútok. Lidská důstojnost je však neztratitelná a nezcizitelná, jelikož je základem samotného lidství. Jde tedy pouze o útok a sebeútok na důstojnost, nikoliv o její odejmutí. Prostituuující se osoba je také lidskou bytostí a její aktivita z ní tudíž nemůže lidskou důstojnost nijak sejmout, ať je jakkoliv ponižující a nedůstojná. Pokud si tedy někdo kupuje službu, kterou tato osoba nabízí, nekupuje si tuto osobu jako takovou a ani žádný její tělesný orgán, ale zakupuje si pouze službu, která je skrze tento orgán nabízena. V případě dobrovolné prostituce (tj. přinejmenším té, se kterou podle Hany Malinové

180 KANT. Immanuel Kant: Základy metafyziky mravů, 34, in: *Ulozto.cz* [online]. Bez vnočení (cit. 27. září 2014). URL: <http://uloz.to/xSb5UVp/kant-zaklady-metafyziky-mravu-opr2011-pdf>

z R-R prostituující se osoba souhlasí), pokud se člověk sám na základě vlastního uvážení rozhodne, že tyto služby bude nabízet a upřednostní tak hodnotu výdělku, pak si sám určí také hranice které je ochoten při dosahování tohoto cíle podstoupit. I to je jeden z důvodů, proč si tuto osobu nemůže nikdo zakoupit jako svého sexuálního otroka který by byl zákazníkovi proti vlastní vůli zcela po vůli.

Na druhou stranu Hans Jonas upozorňoval, že Kantovo hodnocení mravnosti nevychází z důsledků, ale z motivů jednání. Tím toto pojetí etiky ospravedlňuje špatné jednání, protože nepočítá s budoucností, neboli s tím, do čeho naše jednání nakonec časem dospěje. Stát kupříkladu může prostituci na svém území zakázat, aby tak ochránil prostituující se jedince před nejrůznějšími negativními dopady, které tato činnost s sebou přináší a aby preventivně vstupu dalších osob do této činnosti co nejvíce zamezil. Toto řešení se na první pohled může jevit jako správné, nicméně následky mohou být pro mnoho z těchto lidí negativní, neboť se tím také zkomplikuje mnohdy i jediná možnost výdělku takové výše, díky kterému do té doby tyto osoby neskončily či neskončí v dlužích nebo na ulici.¹⁸¹ Navíc se tím tato činnost přenesla do ilegality a tak i více do kriminálního prostředí, čímž se podmínky pro mnoho takových osob naopak zhorší. Avšak nejen pro ně, ale i pro celou společnost (jak o tom mluvil kupříkladu již zmíněný Andres Anvelt).

Kvůli ochraně lidské důstojnosti a z ní samotné, tak vyplývají lidská práva, která náleží každému člověku od jeho přirozenosti jen proto, že je lidskou osobou. Tato skutečnost pak ve svém důsledku znamená, že lidská práva nejsou primárně udělována státem, ale stát je lidem zaručuje, aby ochránil základní podmínky důstojného lidství každého jedince.¹⁸² Tudiž stát

181 R-R v této souvislosti uvádí, že klientky mají problémy se začleněním na trh práce například z důvodu vysokých dluhů, nedostatečné praxe či kvalifikace, špatných pracovních návyků nebo nedostatečné motivace.

182 ANZENBACHER, Úvod do filosofie, 314

tato práva pouze chrání, ale lidská důstojnost je na státu a jeho rozhodnutí tato práva chránit, nebo nechránit, nezávislá. Může ji chránit lépe nebo hůře, ale to na této skutečnosti nic nemění.

Lidsko-právní princip lidské důstojnosti je tak důležitým pojítkem mezi svobodou člověka a jeho ochranou, k níž se snaží vést. V České republice je z tohoto důvodu lidská důstojnost obecně chráněna přímo Ústavou, ale i dalšími vnitrostátními či mezinárodními dokumenty a úmluvami. Tato aktivní ochrana lidské osoby ze strany státu je ale velice důležitá i z jiného důvodu. Jak řekl bývalý zmocněnec vlády pro lidská práva Svatopluk Karásek, umožňuje totiž lidem, aby postupně neotupěli proti násilí. Pokud se totiž v jakékoliv oblasti lidského života dlouhodobě a vytrvale porušují lidská práva, mnozí lidé si pak snadněji řeknou, že toto chování patří k životu a nedá se s ním nic dělat.¹⁸³

Tento názor koresponduje s názorem zastánkyň pozice proti sexuální dominanci, který tvrdí, že tolerance prostituce spěje k vytvoření kultury přijímající podřízenost žen a proto je třeba nepovolit za žádných okolností ani legalizaci této činnosti. Barbara Havelková, lektorka na Oxfordské univerzitě zabývající se i otázkami genderu a rovnosti v právu, navíc v legalizaci prostituce vidí nebezpečí spočívající v tom, že se tím vytváří celospolečenské kulturní klima, ve kterém jsou ženy vnímány jako něco koupitelného.¹⁸⁴

Lidé tak vůči porušování lidských práv neotupují a aktivita vedená za dodržování práv prostituujících se osob je vedena nejen ze strany státu, nebo odborné veřejnosti, ale také ze strany samotných prostituujících se osob, což je považováno za ideální stav, kterým se zvyšuje empowerment těchto lidí. Příkladem může být Deklarace práv sexuálních pracovníků a pracovník v Evropě.¹⁸⁵ Ta je zajímavá tím, že při jejím vzniku stály právě prostituující se osoby a jejich spojenci z třiceti různých zemí světa, kteří vnímají nebezpečí

183 VANÍČKOVÁ; BURČÍKOVÁ; KERBIC; et al., Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, 3

184 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, 25

185 Dokument vznikl na Evropské konferenci o práci v sex-byznysu, lidských právech, práci a migraci, která se konala v roce 2005 v Bruselu.

plynoucí z objektivizace a instrumentalizace člověka a z obcházení základních lidských práv, která jsou podle do projektu zaměřených osob v různých zemích EU nejrůznějším způsobem porušována. Deklarace není právním dokumentem a nemůže tak být právním rámcem pro ochranu této cílové skupiny. Snaží se však o identifikaci lidských, pracovních a migračních práv, která by dle mezinárodního práva měla přináležet také této skupině osob a poukazuje na povinnost státu zabezpečit takové podmínky, které by nebránily jejich dodržování.¹⁸⁶

V prostituci vedle sebe také koexistují dvě důležité hodnoty – hodnota nejintimnější ve formě sexuálního styku a naopak hodnota, která je nejveřejnější ve formě peněz. Právě peníze jsou v této oblasti nejčastější formou úplaty za vykonaný sexuální styk.¹⁸⁷ Jsou tak častým cílem kuplířů a prostituujících se osob a jsou také primárním cílem obchodníků s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a nucené prostituce. Právě finanční zisk, který jim přináší nedobrovolné prostituování se jiné osoby, nebo osob za podmínek, které tyto osoby nemohou ovlivnit či změnit a to s použitím násilí, je tak hlavní motivační silou pro celou tuto aktivitu. Takový člověk tudíž není zbaven pouze svobody pohybu, ale ve významném rozsahu i svobody v rozhodování.¹⁸⁸ Lidská osoba je tím ponížena právě pod hodnotu peněz. Nemusí se ovšem jednat jen o obchod s lidmi a nucenou prostituci, ale o celou

186 Deklarace práv sexuálních pracovníků a pracovníc v Evropě, 3, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 15. 10. 2005 (cit. 14. září 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/deklarace-prav-sexualnich-pracovniku-a-pracovnic-v-evrope/stahnout>

187 BERANOVÁ. Sociopsychologické faktory ovlivňující prostituční chování, její zátěž, problémy a východiska, 14, in: *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně* [online]. 27. 4. 2011 (cit. 5. dubna 2014). URL: http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/16826/beranová_2011_bp.pdf?sequence=1

188 MPSV. Obchod s lidmi: Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky, 6, in: *Oficiální internetový portál Jihočeského kraje* [online]. Bez vrocení (cit. 10. dubna 2014). URL: [http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par\[id_r\]=42478&par\[view\]=0](http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par[id_r]=42478&par[view]=0)

prostituci jako takovou, jelikož ponižuje všechny intimní akty právě do roviny jejich finanční hodnoty. Lidská bytost je tím degradována na pouhé zboží.¹⁸⁹

Samotné peníze přitom slouží jako prostředník, který umožňuje směnu hodnot. Samy o sobě, kromě materiálu z kterého jsou vyrobeny, nemají cenu žádnou.¹⁹⁰ Jejich vliv na současnou společnost je však značný, neboť umožnily odosobnění veškeré ekonomické aktivity a samostatnost a nezávislost člověka jako jedince. Peníze tím měly a mají také vliv na vztah osobnosti ke společenství.¹⁹¹ Jedním z těchto vlivů může být právě to, že se ve společnosti sexualita stává snadno „předmětem konzumní spotřeby“.¹⁹² K tomu mohou významnou měrou přispívat právě peníze, za které je možné si sex v rámci svobodného trhu vybrat a koupit v nabídce mnoha a mnoha dalších služeb.

Zajímavé je zmínit se v tomto kontextu o pohled ze strany Blocka. Jeho názor vychází z ekonomické teorie, která na prostituci pohlíží jako na prostředek sociální směny ve vztahu mezi předávající osobou a zákazníkem.¹⁹³

Podle něho je prostituce zpoplatněnou dobrovolnou směnou sexuálních služeb, kde nedochází ani k podvodu a ani k násilí. Jde pouze o výměnu toho, co má jedna osoba, za něco, co má jiná osoba.¹⁹⁴ Jediným rozdílem, který je mezi sexuální směnou a jinými směnami, je dle něho rozdíl založený na hanbě při myšlence sexu za peníze.¹⁹⁵ Roli zde tedy připisuje i lidskému studu.

Zmiňuje se i o dobrovolnosti, která je pro něho hranicí oddělující od sebe jednání, které by bylo možné považovat za špatné a ponižující a jednání,

189 EVROPSKÝ PARLAMENT. Zpráva o pohlavním vykořisťování a prostituci a jejich dopadu na rovnost žen a mužů, K, in: *Evropský parlament* [online]. 4. 2. 2014 (cit. 7. října 2014). URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+XML+V0//CS>

190 BAŠTECKÁ, Psychosociální krizová spolupráce, 102

191 SIMMEL, Peníze v moderní kultuře a jiné eseje, 9

192 SLABÝ, Pastorální medicína a zdravotní etika, 116

193 ONDREJKOVIČ; BREZÁK; LUBELCOVÁ; et al., Sociálna patológia, 157

194 Viz BLOCK. Obhajoba neobhajitelného, 12, in: *Ludwig von Mises Institut* [online]. Bez vnočení (cit. 20. března 2014). URL: <http://www.mises.cz/database/literatura/22.pdf>

195 BLOCK. Obhajoba neobhajitelného, 14, in: *Ludwig von Mises Institut* [online]. Bez vnočení (cit. 20. března 2014). URL: <http://www.mises.cz/database/literatura/22.pdf>

kteřé takové není, protože si ho prostitutka dobrovolně vybrala. Základem je posouzení výhod, které taková aktivita přináší a na základě toho pak i rozhodnutí k ní přistoupit, nepřistoupit anebo od ní upustit pokud už k ní jednou bylo přistoupeno. Svobodná volba na základě posouzení výhod (finančních či jiných) tak člověka nijak neponižuje. Navíc tvrdí, že všichni lidé v rámci „*platby za vztah*“ (ať už je její součástí i sex nebo ne) něco platí a proto je nespravedlivé vůči prostitutkám, aby je lidé odsuzovali jako osoby jednající nemravně.¹⁹⁶

Problémem je zde skutečnost, že se Block zaměřuje na prostituci dobrovolnou a různé sociálně patologické jevy, které zde mohou nastat, považuje za nesouvisející s vlastní kariérou prostitutky, protože nejsou výsadou pouze oblasti prostituce. Jeho pohled na tuto činnost je tedy při její obhajobě od všech těchto jevů očištěn a zaměřuje se tak pouze na určitý ideální stav. Tvrdí například, že pokud by prostitutku tato činnost dostatečně finančně neuspokojila, mohla by kdykoliv svobodně odejít. Stejně tak by ani nemusela mít kuplíře, pokud by se jí ekonomicky nevyplácel. V souvislosti s trhem však prostituci a obchodování s lidmi za tímto účelem nelze od sebe zcela oddělovat, což je způsobeno tím, že obchodování slouží také jako nástroj k zajišťování nabídky žen a dívek pro trhy s prostitucí a uspokojení poptávky.¹⁹⁷ V případě obchodu s lidmi se tento „svobodný trh“ stává zločinem. Zločinem nejen v tom, že jeden vykořisťuje druhého, ale také v tom, že si někdo druhého člověka „koupí“. Za zločin to považuje i Block. Z etického hlediska je tedy takové jednání odsouzeníhodné. Zisk a příjmy, ať už zdaněné tak nezdaněné, nemohou něco takového ospravedlnit. Je to právě touha po zisku, touha po finančním prospěchu, která vede člověka k tomu, že si druhého

196 BLOCK. Obhajoba neobhajitelného, 15, in: *Ludwig von Mises Institut* [online]. Bez vřočení (cit. 20. března 2014). URL: <http://www.mises.cz/database/literatura/22.pdf>

197 EVROPSKÝ PARLAMENT. Zpráva o pohlavním vykořisťování a prostituci a jejich dopadu na rovnost žen a mužů, Q, in: *Evropský parlament* [online]. 4. 2. 2014 (cit. 7. října 2014). URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+XML+V0//CS>

zvěcní, že z druhé osoby udělá „*nástroj svého účelu, či výrobní nástroj svého profitu*“.¹⁹⁸

Je tedy možné tvrdit, že mohou mít peníze pro tyto osoby větší hodnotu než jejich vlastní lidská důstojnost? Někdo může tuto aktivitu vnímat jako nedůstojnou a přesto jí vykonává, třeba právě proto, že chce nebo potřebuje peníze a někdo tuto nedůstojnost vůbec vnímat nemusí a nestydí se za to, co dělá. Otázka vnímání vlastní hodnoty a lidské důstojnosti se zde proto prolíná jak s otázkou peněz, tak s otázkou studu. Peníze tak hrají důležitou roli v příchodu do této činnosti a setrvání v ní.

198 VANÍČKOVÁ; BURČÍKOVÁ; KERBIC; et al., Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, 3

6. Náboženská etika – křesťanský pohled na problém prostituce

Předchozí kapitola v sobě obsahovala hledání odpovědi na to, co lze považovat za dobrovolnost a nakolik pak člověk nese vlastní zodpovědnost za následky svého rozhodnutí v souvislosti s prostitucí. Ukázalo se, že odpověď není tak jednoduchá, neboť existuje několik možností, jak na problém nahlížet. Zároveň se však ukázalo, že je třeba z praktického hlediska tento problém nějak řešit, i z toho důvodu, aby bylo možné trestně stíhat pachatele těch činů, kteří tuto dobrovolnost porušují. Spolu s tím kapitola poukázala na to, jakou roli v prostituci hraje instrumentalizace člověka a zisk ve formě peněz, který z toho pramení.

Následující kapitola na předchozí kapitolu naváže poukazem na náboženskou etiku se zaměřením na křesťanský pohled na prostituci.

6.1. Proč náboženská etika?

Těmi orientačními systémy, které vytvářely základnu pro morálku, které ji legitimizovaly, motivovaly, ale často i sankcionovaly, byla po tisíce let náboženství.¹⁹⁹ O náboženské etice je možné říci, že je morálním konceptem, který v dějinách lidstva zakotvoval a stále zakotvuje smysluplný život pro miliardy lidí z celého světa. Vznik a potřebnost této etiky patrně souvisí s nejhlubšími tajemstvími, které skrývá lidská duše.²⁰⁰ Například křesťanství už od doby svého příchodu na evropský kontinent lidem nabízí nadsmyslovou ideu jako alternativu k životu v područí pudů a smyslovosti. Tato alternativa měla a má velký vliv na člověka.²⁰¹ Náboženská víra je pak otázkou celoživotního postoje k životu, ke světu i ke svým bližním.²⁰²

199 KÜNG, Světový étos projekt, 42

200 NESVADBA, Policejní etika, 65

201 MURÍN, Sex kontra kultura, 134

202 KOHÁK, Svoboda, svědomí, soužití, 105

Náboženskou etikou se myslí každá soustava zásad lidského soužití, přičemž její základní skutečnost tvoří rozlišení mezi prožitkem týkajícím se posvátného a prožitkem všedním. Jedná se o „*vědomí rozměru posvátnosti v životě*“.²⁰³ Náboženská etika začíná v okamžiku, kdy do víry vstoupí také etický rozměr a kdy lidé začnou Bohu přičítat zájem o milosrdenství a spravedlnost. Už nejde o to konat dobro pouze proto, aby si člověk Boha naklonil a on tak byl k němu na oplátku milostivý, ale o to, projevit Bohu vděk za to, že už takový k člověku Bůh byl. Náboženská víra je tedy náboženskou motivací etiky. Tato etika je pokusem o vyjádření a o uplatnění postoje víry ve vzájemném soužití s ostatními lidmi i se všemi živými bytostmi obecně. Tento postoj má své kořeny právě v údivu a vděku.²⁰⁴ Etika se totiž nedá zakládat na normě, která bude lidmi plněna bezmyšlenkovitě, na základě pouhé rutiny a bez vlastního personálního postoje. Z toho nelze jednoznačně posoudit na mravní kvalitu stanoviska dotyčného. Je třeba posuzovat také jeho motivace a vnitřní postoj, které se projevují ve vnějším jednání.²⁰⁵

Náboženská etika se snaží dát odpovědi na tak základní lidské otázky po tom, co je dobré a zlé a po motivaci k činění dobrého a nečinění zlého. Pro mnoho lidí je vykořisťování druhého člověka něčím z čeho mohou těžit, co jim poskytuje osobní výhody.²⁰⁶ Křesťanství se například z tohoto důvodu snaží vést k lidskosti. Mnohdy nestačí pouhý apel rozumu k tomu, aby se z něho dal odvodit jakýkoliv skutečně nepodmíněný nárok, jakákoliv kategorická povinnost k nějakému jednání. K tomu je třeba něčeho nepodmíněného, vyplývajícího z absolutna. Z absolutna, které může zprostředkovat lidem smysl a které přitom zahrnuje jak jednotlivce, tak celé lidstvo a lidskou podstatu a proniká jimi, jako ta poslední nejvyšší skutečnost, kterou sice nejde prokázat, ale jde ji skrze rozumovou důvěru přijmout. V křesťanství je tímto

203 KOHÁK, Svoboda, svědomí, soužití, 103

204 KOHÁK, Svoboda, svědomí, soužití, 107

205 ROTTER, Osoba a etika, 111-112

206 KÜNG, Světový étos projekt, 34

nepodmíněným v podmíněném Bůh. Pouze taková nepodmíněná skutečnost může bezprostředně člověka zavazovat.²⁰⁷ Zavazovat například právě k humanitě, k lidskosti vůči sobě i druhým před Bohem. Proto pokud se morální teologie zabývá normami ve smyslu všeobecně platných závazků, tak se také snaží podat zdůvodnění a výpovědi s univerzální platností.²⁰⁸ Křesťanství tedy dává víc než pouhá filosofie, skrze své abstraktní přednášky a tím také může více motivovat jedince k lidskému, neboli k etickému, chování vůči druhým i sobě samému.²⁰⁹

Kořenem evropské etiky je právě etika náboženská. Současné etické soustavy pak nejsou ničím jiným než sekularizací základních možností, které se nabízejí v náboženské etice.²¹⁰ K doplnění pohledu na prostituci z hlediska etiky je proto důležité zmínit se zde i o křesťanském teologickém pohledu na tuto činnost.

6.2. Prostituce z křesťanského pohledu

Z pohledu Bible byli lidé stvořeni k obrazu a podobenství božímu. Jako *Imago Dei* je tak člověk lidskou bytostí, právě z toho důvodu, že je podobný Bohu (Genesis 1, 27). Podobný, ale nikoliv zcela stejný, tudíž je zde poukaz nejen na podobnost, ale i na odlišnost člověka od Boha. Tato podobnost je zároveň biblickým základem, ze kterého vyrůstá důstojnost člověka jako lidské osoby. Člověk je součástí stvoření, ale nejen to, je také ustanoven správcem nad Zemí (Genesis 1, 28). Je tedy pro Boha důležitý a významný. Jeho bytí bylo vytvořeno ve dvou pólech - jako muž a žena. Tímto stvořením lidské bytosti do dvou pólů daroval Bůh každému z nich také stejnou důstojnost.²¹¹

207 KÜNG, Světový étos projekt, 56

208 ROTTER, Osoba a etika, 110

209 KÜNG, Světový étos projekt, 63

210 KOHÁK, Svoboda, svědomí, soužití, 114

211 Katechismus katolické církve, 569

Činnosti jako je právě prostituce a obchod se ženami a mladistvými urážejí lidskou důstojnost a je tak proto možné prohlásit, že „jsou opravdu ostudné, vnášejí nákazu do lidské civilizace a poskvřňují více ty, kteří je dělají, než ty, kteří trpí bezpráví, a velice zneuctívají Stvořitele“.²¹² Pokud tedy někdo důstojnost druhého člověka, ale i svoji vlastní pošpiňuje, špiní taktéž Boha.

Katechismus katolické církve za prostituci spatřuje porušení čistoty, neboť uráží důstojnost jí vykonávající osoby, která se tak poníží na pouhý nástroj k pohlavní slasti, pro kterou ji její zákazník využívá. Ale nejde zde jen o porušení její čistoty, nýbrž i jejího zákazníka, který poskvřňuje své vlastní tělo. Tělo je chrámem Ducha svatého, a tudíž jeho pošpinění je vždy těžkým hříchem. Nutno však dodat, že s tím související odpovědnost za rozhodnutí vykonávat tuto činnost může být umenšena bídou, společenským tlakem či vyhrožováním.²¹³ Ne vždy je tedy člověk opravdu vinen v plném rozsahu a záleží často na tom, jak se jedinec rozhodne v té či oné situaci zachovat.

Dle Ježíše je otázka čistoty a nečistoty věcí mravní.²¹⁴ Člověka tak z hlediska prostituce znečišťuje to, za jakých podmínek je sex vykonáván a ne tento sex jako takový - tudíž pokud se jedná kupříkladu o smilstvo či cizoložství (Marek 7, 15-23). Smilstvo a cizoložství má v prostituci své místo už proto, že klienti bývají často identifikováni jako řádní občané, kteří mají práci a žijí ve dlouhodobých vztazích.²¹⁵ I v biblickém příběhu o Támar se autor zmínil o tom, že už byl Juda vdovcem, když k Támar vešel, z čehož se dá usoudit, že ženatí muži by k nevěstkám chodit neměli, že toto jednání není příliš vítáno.²¹⁶

Tělo, se vším co k němu náleží, k člověku patří, neboť je bytostí také tělesnou. Jeho tělesná část v sobě obsahuje prvky, ze kterých je tvořen hmotný

212 Gaudium et spes: pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, 36

213 Katechismus katolické církve, 573

214 DENZLER, Dějiny celibátu, 50

215 HAVELKOVÁ, BELLAK-HANČILOVÁ, FRÝBERT; et al., Co s prostitucí? Veřejné politiky a práva osob v prostituci, kapitola 4. Právní úprava prostituce v České republice 93. Cit. podle Sanders, Teela. *Paying for Pleasure: Men who buy sex*.

216 SCHWARTZ, Láska v Bibli, 167

svět, dosahují v něm svého vrcholu a tím chválí samotného Stvořitele. A také právě proto nesmí člověk svým tělesným životem pohrdat, ba dokonce naopak by ho měl považovat za dobré a hodné úcty. Má to však zároveň těžké, neboť je raněn hříchem a cítí odboj ze strany svého těla. Důstojnost člověka proto po něm požaduje, aby ve svém těle oslavoval Boha a nedopustil, aby přisluhovalo „*nezřízeným náklonnostem jeho srdce*.“²¹⁷ Mezi nezřízené náklonnosti, které souvisí s tělem, patří i náklonnosti sexuální. Samo tělo však zůstává součástí stvoření, stejně jako vše ostatní a je tudíž samo o sobě dobré. Dokonce i sám Bůh do těla vstoupil jako Ježíš. Proto ani hlavní křesťanský proud nikdy samotný sex neoznačil za zlo.²¹⁸

Biblická antropologie tedy není ani dualistická, ani duchovně-monistická a ani materialistická, ale důležitou roli v něm hraje právě hledisko inkarnační. Tato víra chrání jak před podceněním lidské tělesnosti, protože i Bůh přijal lidské tělo, tak před jejím nadhodnocením, protože člověk je zároveň víc než jen jeho tělo.²¹⁹ Kupříkladu dualistický pohled nabízí možnost nahlížet na takovou aktivitu jako na něco, co pošpiní zejména tělo, které je na rozdíl od duše smrtelné a tím i pomíjivé. Tělo se tak ale stává prostředkem, který slouží účelům nadále nepošpiněné duše. To svádí k instrumentalizaci člověka, neboť rozštěpení na duši a méněcenné tělo umožňuje pohlížet na lidskou osobu pouze jako na materiál, který je možno prodávat nebo kupovat.²²⁰

Obraz člověka je v biblickém pojetí holistický a vztahový. Duše je jedním aspektem člověka a jeho výrazovou formou.²²¹ Proto si kupříkladu ani pachatelé obchodu se ženami neberou či nekupují jen tělo člověka, ale kupují si celou bytost, celou ženu.²²²

217 Gaudium et spes: pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, 20

218 STAFFORD, Sexuální chaos, 25

219 MILFAIT, Teologická etika v kontextu sociální a pastorační práce, 112

220 Srov. MILFAIT, Teologická etika v kontextu sociální a pastorační práce, 114

221 MILFAIT, Teologická etika v kontextu sociální a pastorační práce, 114

222 MILFAIT, Teologická etika v kontextu sociální a pastorační práce, 115

Lidská sexualita v sobě v katolické morální teologii obsahuje několik dimenzí souvisejících s bio-psycho-socio-spirituální podstatou člověka – rozměr smyslového uspokojení a rozměr vzájemného spojení s druhým, rozměr společenský, skrze plození a rozměr související s tajemstvím sexuality v rámci kosmického řádu lásky. Žádný ze zmíněných aspektů přitom nelze oddělit od druhého, nebo ho povýšit nad ostatní.²²³

Pohlavnost se stává opravdu lidskou až poté, co je spojena se vztahem k druhému - když se jeden druhému ve svazku lásky daruje.²²⁴ Z katolického hlediska je navíc samotná rozkoš špatná, pokud nevede zároveň k plození.²²⁵ Takže dle tohoto pojetí je sex dobrý, pokud je spojen se vztahem k druhému, se sebeodevzdáním se mu, vzájemnou ochotou ke společnému životu v manželství a také pokud vede k možnosti zplození. Evangelická etika klade největší důraz na vztah mezi mužem a ženou. Člověk je totiž plným božím obrazem pouze ve svém dvoupólovém stvoření, které se vzájemně setkává právě skrze sexualitu. Je „*singulárem v plurálu*“.²²⁶ Evangelický pohled tím sexualitu vnímá jako výrazový prostředek láskyplného vztahu.²²⁷ Prostituce však není spojena ani s jedním – ani s láskou a vztahem a primárně ani s plozením. Právě naopak, oplodnění je nežádoucí. Jde tedy o co nejvíce poskytnuté nebo prožité tělesné rozkoše, o co největší hedonistický prožitek, s co nejmenší pravděpodobností početí dítěte.

Trestem za hřích byla změna, která vytvořila z existence založené na „milovat a pečovat“ existenci založenou na „dychtit a vládnout“ (Genesis 3,16). Od okamžiku hříchu proto intimita existuje vzájemně se sexuálními

223 SLABÝ, Pastorační medicína a zdravotní etika, 84

224 Katechismus katolické církve, 569

225 Katechismus katolické církve, 572

226 MOLTSMANN, Bůh ve stvoření, 174

227 32. synod ČCE, Sexuální zneužívání žen a dětí v česko-německém příhraničí, 6, in:

Českobratrská církev evangelická [online]. 18. 5. 2008 (cit. 30. října 2014). URL: http://www.e-cirkev.cz/data/att/TISK_22_Sexualni_zneuzivani_zen_a_deti_v_cesko_nemeckem_prihranici.pdf

touhami a s prosazováním síly.²²⁸ Lidé si začali myslet, že podobní bohům natolik, že si mohou sami vládnout a jako takto mohou ostatní lidi, Boha i svá vlastní těla ponížit na pouhé nástroje vlastního uspokojení a potěšení. Změna se tak týkala toho, že se vztah k sobě, k ostatním, i k Bohu proměnil v pouhou egoistickou potřebu uspokojit sebe samého, mnohdy i na úkor všech ostatních. Jako kdyby snad životním úkolem jiných osob bylo to, aby je tito lidé učinili šťastnými.²²⁹ Křesťanství proto upozorňuje na nebezpečí egoismu týkajícího se redukce chápání sexuality na pouhý zdroj vlastního potěšení.²³⁰ A tak je tomu i v prostituci, která svoji podstatou poníží erotické vztahy mezi lidmi. Je to dáno tím, že tyto lidi odděluje od lásky a odpovědností jednoho za druhého, jaká má být realizována v manželství a usnadňuje prosazování dychtění a vládnutí. Zákazníci vnímají prostituující se osobu nikoli jako osobu, ale jako pouhé tělo, které slouží k sexuálnímu uspokojení. Jejich vzájemný vztah není založen na lásce, ale na vzájemném využití se – u zákazníků využití druhého k vlastnímu sexuálnímu uspokojení, u prostituujících se jedinců k využití druhého k finančnímu uspokojení. Stejně je tomu i ve vztahu prostituujících se osob a kuplířů, kteří na těchto osobách mohou navíc páchat nejrůznější trestnou činnost, která byla zmíněna již v předchozích kapitolách. Tyto osoby, jejich těla, jsou zde využívána jako prostředek k výdělku pro kuplíře, mnohdy i na úkor těchto osob a to za podmínek, které jsou pro tyto osoby nevýhodné. U obchodu s lidmi je tento pohled na následek hříchu ještě zřetelnější. Karásek o tomto sobectví mluví také, když říká, že „*to je přímo definice zla: dehonestovat člověka – zbavit ho jedinečnosti, neopakovatelnosti, odejmout mu úctu a důstojnost a učinit z něj věc, pracovní nástroj svého sobectví.*“²³¹ Je snad prospěch jednoho větší hodnoty než prospěch a blaho druhého? Z katolického pohledu je tento lidský egoismus v člověku zakořeněn díky hříchu

228 STAFFORD, Sexuální chaos, 64

229 STAFFORD, Sexuální chaos, 65

230 SLABÝ, Pastorální medicína a zdravotní etika, 111

231 VANÍČKOVÁ; BURČÍKOVÁ; KERBIC; et al., Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, 3

- člověk je díky němu ke zlému nakloněn.²³² To však samo neznamená, že vědomí lidské slabosti smí znamenat také smířlivý postoj k tomu, co je považováno za zlé.²³³

V roce 2007 tak Papežská rada pro pastorální péči o migrující a cestující navrhla v rámci boje proti prostituci trestat klienty prostitutek, neboť jednou z příčin, která udržuje jejich ponížení a vykořisťování při životě je právě sexuální turismus.²³⁴ Poptávka po tomto druhu služeb udržuje v existenci nabídku a všechny negativní a kriminální jevy s ní spojené. Je pak proto třeba se z etického i zcela praktického důvodu ptát nejen po morálce dobrovolně se prostituujících se osob, ale také po morálce jejich zákazníků. Protože využíváním těchto služeb tyto jevy udržují při životě, čímž na tom nesou také svůj díl zodpovědnosti, díl viny.²³⁵ Zákazníci jsou v tomto smyslu „spolupachatelé“ a i jejich možný postih tak může dopomoci ke snížení výskytu tohoto jevu. Je to také názor zastánců pozice proti sexuální dominanci.

Současný globalizovaný svět s sebou přináší také setkávání různých kultur a náboženství, přičemž vznikl projekt Světový étos, týkající se snahy směřodatných představitelů různých světových náboženství o dosažení alespoň minimální shody ve vztahu k nezvratným etickým měřítkům, základním morálním postojům a mravním hodnotám, které jsou nutné k zajištění lidsky důstojného soužití v různých oblastech života lidí.²³⁶ Protože pohledů na prostituci a postojů, které z nich vychází, existuje více a jedním z důležitých předpokladů k lidsky důstojnému životu všech lidí je rovnost pohlaví, tak dokument hovoří o závazku ke kultuře zrovnoprávnění a k partnerství mezi mužem a ženou. Tento závazek vychází ze zjištění, že ve světě

232 Gaudium et spes: pastorální konstituce o církvi v dnešním světě, 19

233 SLABÝ, Pastorální medicína a zdravotní etika, 116

234 ČTK. Vatikán navrhuje trestat klienty prostitutek, in: *Tyden.cz* [online]. 19. 6. 2007 (cit. 13. května 2014). URL: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/vatikan-navrhuje-trestat-klienty-prostitutek_14066.html#.U3HkfyF6Z76

235 DENZLER, Zakázaná slast: Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky, 136

236 KÜNG; KUSCHEL, Prohlášení ke světovému étosu: Deklarace Parlamentu světových náboženství, 5

existují nepřijatelné podoby patriarchátu, nadvláda jednoho druhu pohlaví nad druhým, vykořisťování žen, nucená prostituce, ale i sexuální zneužívání dětí. Sociální rozdíly pak nutí některé ženy a děti pocházející z rozvojových zemí k prostituci. Zřetel by se proto měl brát na výzvu velkých a starých náboženství a tradic ke vzájemné úctě a lásce mezi lidmi a odmítání cizoložství. Sexuální vykořisťování a diskriminace pohlaví je i proto v dokumentu považováno za nejhorší formu ponížení člověka. Vztah mezi mužem a ženou má být založen na lásce, partnerství, vzájemném porozumění a úctě, nikoliv na vykořisťování a poručnictví.²³⁷ Samotná sexuální rozkoš navíc nevede k lidskému naplnění.²³⁸

237 KÜNG; KUSCHEL, Prohlášení ke světovému étosu: Deklarace Parlamentu světových náboženství, 25

238 KÜNG; KUSCHEL, Prohlášení ke světovému étosu: Deklarace Parlamentu světových náboženství, 26

Závěr

Smyslem předkládané práce bylo ukázat, že naše právní úprava prostituce a naše očekávání s tím spojená i důsledky z toho vzešlé, jsou velice ovlivněny naším kulturním prostředím. Ve společnosti vždy existovala a stále existuje potřeba tuto oblast nějak upravovat a nějak ji tím uchopit a mít tak nad ní určitou kontrolu. Tato potřeba je dána nutností ochránit prostituující se osoby i celou společnost před nejrůznějšími negativními vlivy, které tato společnost shledává jako škodlivé. Na otázku co je škodlivé nám pak odpovídají mravní normy, které vyplývají z filosoficko-teologického myšlení uvnitř našeho kulturního prostředí.

V práci se přitom ukázalo, že prostituce je velice různorodý jev, stejně jako jsou různé i příčiny, které mohou člověka do jejího provozování dovést. Spolu se stručnou sondou do historie této činnosti se pak objevila skutečnost, že jde o také jev, který ke společnosti do určité míry patří a že tak v naší historii existovaly a doposud stále existují ze strany společnosti také snahy o jeho regulování, o to, dát mu nějaké mantinely a následně nad ním získat nějakou kontrolu. A jaké jsou důvody pro to, že tyto snahy existují? Na to z části odpovídají jak námi zastávané normy, tak různé negativní jevy, které se s prostitucí pojí a kterým se společnost snaží zamezit, s cílem ochránit před nimi prostituující se osoby či klienty i celou společnost.

Projevilo se sice, že na základě žádné ze zmíněných norem nelze posoudit a zhodnotit tuto činnost jako takovou, ale lze ji skrze ně alespoň nějak uchopit, abychom ji mohli moci dále hodnotit a pracovat s ní (dát jí případně nějaká pravidla a řád). Vnímání normality lidského sexuálního chování je totiž podmíněno mnoha skutečnostmi, díky kterým nelze s absolutní platností říci co je a co není normální. Normy však slouží alespoň jako možná vodítka pro posouzení toho, co člověk bude jako normální vnímat. Prostituce je zde chápána jako sociálně-patologický jev, který většinu z těchto norem porušuje. K porušení norem se pak může vázat stud, který je spojen s prožitkem vlastní

důstojnosti. Z praktického hlediska je pak v sexuální oblasti důležitý především oboustranný konsensus na všech aktivitách. Tento konsensus je v naší společnosti považován za základní normu, kterou je třeba dodržovat. Konsensus znamená souhlas s danou činností, což koresponduje s pojetím dobrovolnosti, které dobrovolnost a nedobrovolnost odlišuje právě skrze souhlas či nesouhlas prostituující se osoby s vykonáváním této činnosti. S porušováním konsensu pak souvisí kriminalita v této oblasti a následné sankce, které se snaží nekonsensuálnímu jednání zabránit, přičemž jsem k ilustraci takové právní normy vybrala trestní zákoník ČR. Nicméně také další z uvedených zákonů a jejich návrhů se snaží o dosažení tohoto cíle.

V práci jsem se tak pokusila i o stručný vhled do současné platné i navrhované legislativy v ČR, která určitým způsobem prostituci upravuje, nebo která se snaží o její regulování směrem k legalizaci této činnosti. Zde se ukázaly nejenom možné pozitivní dopady, se kterými autoři do jisté míry už předem počítají, ale také dopady negativní, které z takové úpravy mohou vycházet, jak se ukázalo nejen v teorii, ale i ze zkušeností z ciziny – z Německa a Holandska. Právě proto je potřeba před učiněním takového kroku hlubších odborných diskuzí a to nejen s odborníky na danou problematiku, ale také se samotnými prostituujícími osobami, které nejsou v mnoha zmíněných ohledech touto úpravou dostatečně chráněny. Pokud se má docílit co nejvyšší ochrany těchto osob a jejich zájmů, tak je třeba i jejich začlenění do tohoto procesu tvorby. Kromě toho byl naznačen vztah mezi právní úpravou a jejím praktickým uplatňováním, z čehož vyplývá, že je třeba pro co nejlepší naplnění těchto cílů také určité společenské osvěty v této problematice. Český návrh zákona o regulaci prostituce není proto v tomto znění shledán odbornou veřejností a ani prostituujícími se osobami jako vhodný a vládou byl zamítnut i další pokus o regulaci prostituce v ČR směrem k její legalizaci, ve formě návrhu zákona o toleranci poskytování sexuálních služeb.

Jak bylo zmíněno výše, projevílo se také důležité téma týkající se dobrovolnosti a důstojnosti prostituujících se jedinců. Způsob zodpovězení si

otázky ptající se po dobrovolnosti, souvisí s následnou úpravou tohoto jevu a ta souvisí s ochranou těchto lidí, jejich práv a zájmů. Pokud se na problém podíváme z optiky uznávající dobrovolnou prostituci jako regulární formu práce, pak je nedobrovolná každá prostituce, která není provozována se souhlasem prostituující se osoby. Na druhou stranu ale praktické rozlišení dobrovolného souhlasu a případného nedobrovolného souhlasu není tak jednoduché a jednoznačné, jak ukazují kupříkladu také některé snahy o přesnější rozlišení dobrovolnosti a nedobrovolnosti ze strany v práci zmíněné legislativy. Z kapitoly dále vyplynulo, že muži a ženy mají stejnou lidskou důstojnost, kterou jim ani provozování prostituce nemůže umenšit, pouze mohou tito lidé různým způsobem jednat proti ní. Důležitou motivací, která může toto jednání podněcovat, jsou přitom peníze. Spolu s dobrovolností se také vynořilo téma odpovědnosti člověka za sebe samého a za druhé.

Nakonec jsem se zaměřila na problém prostituce z křesťanské perspektivy, kde byla projevna především důležitost toho, jaký význam je přikládán lidské tělesnosti a jak je chápána lidská sexualita. Katolická církev tak prostituci odsuzuje jako činnost, která znečišťuje tělo a nadhodnocuje tělesné slasti a v souvislosti s tím i jako činnost zneuctívající Boha – jelikož zde první souvisí s druhým. Důležitou roli v posuzování činnosti do ní zainteresovaných osob hrají také okolnosti, za kterých dojde k prostituování se. Odpovědnost zde spadá spíše na klientelu, která tuto činnost udržuje při existenci. Znovu se tedy objevilo téma odpovědnosti.

V práci se spolu s tím neustále vynořovala nevyřešená otázka ptající se po tom, komu chceme v této oblasti pomáhat, jak to chceme dělat a proč to chceme dělat. Na otázku ptající se po tom, komu chceme pomáhat, se v práci vynořuje odpověď. Jde o prioritu v chránění práv a zájmů nejohroženější skupiny osob, což jsou samotné prostituující se osoby. Souběžně s tím jde ale také o to, nastavit takový systém, který bude pokud možno preventivně působit nejen proti vstupu lidí do prostituce, ale také proti negativním jevům, které

s prostitucí souvisí. V souvislosti s tím se vynořuje další otázka týkající se toho, jakým způsobem tohoto cíle chceme dosáhnout. Jak bylo řečeno výše, většina v práci zmíněných zákonů uvedených ve třetí a čtvrté kapitole se snaží primárně o ochranu ohrožených osob spolu s ochranou společnosti jako takové. Je však otázka, zdali chtění dosáhnout ochrany ohrožených osob a samotná právní úprava spolu s praxí v jejím naplňování, jsou v rovnováze. Kritika návrhu zákona o regulaci prostituce kupříkladu tvrdí že nikoliv.

Zákony upravující prostředí, kde prostituující se osoby mohou nabízet své služby a vykonávat je, souvisí spíše s ochranou veřejného pořádku a mravnosti (čili s ochranou společnosti), nežli primárně s ochranou této skupiny osob. Svoji roli v tom může hrát ale i stud za tyto osoby, snaha uklidit je pryč z očí veřejnosti. Poslední otázka pak souvisí s tím, proč chceme těmto lidem pomáhat. Zodpovězení této otázky přitom souvisí se skutečností, jak prostituci hodnotíme, což souvisí s etikou a obecně se zastávanými normami. Stručně je možné říci, že prostituujícím se osobám, osobám ohroženým prostitucí a celkově pak celé společnosti chceme pomáhat proto, že nepřestávají být lidmi, čímž se vědomě i nevědomě odkazujeme k historicko-kulturním kořenům naší společnosti.

Čeho se tedy při tvorbě legislativy legalizující prostituci vyvarovat a o co usilovat?

Nejprve je nutné co nejpřesněji rozlišit prostituci, kterou budeme považovat za dobrovolnou a prostituci, kterou budeme považovat za nedobrovolnou, v rámci obchodu s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a nucené prostituce. Pokud si v této otázce uděláme pořádek, tak tím zvýšíme šance na úspěšné odhalování této činnosti a trestání pachatelů.

Spolu s tím je pak třeba řešit i příčiny, které mohou člověka k této činnosti dovést a to i jako prevenci, kupříkladu proti nedobrovolné, ale odsouhlasené prostituci. Spolu s tím je třeba také společenské osvěty v této problematice, aby tyto cíle mohly být co nejlépe naplňovány.

Je také třeba poučit se z chyb, které učinily jiné země a těmto chybám předejít. Jedná se například o povinné zdravotní prohlídky, o povinnost registrace, o sankce za nedodržení zákonných podmínek, nebo o nedostatečnou osvětu společnosti v této problematice.

Spolu s tím je třeba mít stále na paměti člověka, který i přesto, jaké činnosti se věnuje, zůstává lidskou osobou. Pokud tedy usilujeme o ochranu ohrožených osob před nejrůznějšími negativními jevy, které se k prostituci váží, musíme mít na paměti princip lidské důstojnosti, aby v zájmu ochrany nebyla tato důstojnost člověka pošlapávána. Stejně tak nemůžeme hodnotit člověka a potažmo jeho sexualitu, skrze peníze. Je pak správné, aby prostituující se osoby musely platit z této činnosti daně?

Celkovým přínosem práce je především nastíněný pohled na nejrůznější etické aspekty prostituce a to také v souvislosti s možnou právní legalizací této činnosti. Přesto si myslím, že by pro lepší uchopení tématu bylo potřeba více prostoru na podrobnější zpracování jednotlivých kapitol a tím i hlubšího a v souhrnu i mnohem komplexnějšího vhledu do problematiky.

Seznam literatury

Knihy

ANZENBACHER, Arno. *Úvod do filosofie*. 2. vyd. Praha: Portál, 2004.
Kapitola 7, Etika, s. 269-321. ISBN 80-7178-804-X.

BARTLOVÁ, Sylva. *Sociální patologie*. 1. vyd. Brno: Institut pro vzdělávání
pracovníků ve zdravotnictví, 1998. ISBN: 80-7013-259-0

BASSERMANN, Lujo. *Nejstarší řemeslo: kulturní dějiny prostituce*. 1. vyd.
Praha: Mladá Fronta, 1993. ISBN 80-204-0363-9.

BAŠTECKÁ, Bohumila. *Psychosociální krizová spolupráce*. 1. vyd. Praha:
Grada Publishing, 2013. Kapitola 1, podkapitola 1.6, (Strach), stud a vina,
s. 59-65. ISBN 978-80-247-4195-6.

Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona: Český ekumenický překlad. 2.
katolické vyd. Praha: Zvon, 1991. ISBN 80-7113-009-5.

CEJP, Martin; BALOUN, Vladimír; KARABEC, Zdeněk; et al., *Organizovaný
zločin v České republice III*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a
sociální prevenci, 2004. ISBN 80-7338-027-7.

DENZLER, Georg. *Dějiny celibátu*. 1. vyd. Brno: CDK, 2000. ISBN 80-
85959-61-5.

DENZLER, Georg. *Zakázaná slast: Dva tisíce let křesťanské sexuální morálky.*

1. vyd. Brno: CDK, 1999. Díl II., Kapitola 4, Prostituce, s. 132-136. ISBN 80-85959-48-8.

Epos o Gilgamešovi. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1971.

Gaudium et spes: pastorální konstituce o církvi v dnešním světě. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 1969.

HAVELKOVÁ, Barbara; BELLAK-HANČILOVÁ, Blanka; FRÝBERT, Jiří; et al., *Co s prostitucí?: Veřejné politiky a práva osob v prostituci.* 1. vyd. Praha: Slon, 2014. ISBN 978-80-7419-149-7.

Katechismus katolické církve. 1. vyd. Praha: Zvon, 1995. Část 3, Oddíl 2, Desatero božích přikázání, s. 516-616. ISBN 80-7113-132-6.

KLÍMA, Petr; HERZOG, Aleš; KUNC, Stanislav; et al., *Kontaktní práce: Antologie textů České asociace streetwork,* 1. vyd. Praha: Česká asociace streetwork, 2007.

KOHÁK, Erazim. *Svoboda, svědomí, soužití.* 1. vyd. Praha: Slon, 2004. ISBN 80-86429-35-0.

KÜNG, Hans. *Světový étos: Projekt.* 1. vyd. Zlín: Archa, 1992. ISBN 80-900249-4-7.

KÜNG, Hans; KUSCHEL, Karl-Josef. *Prohlášení ke světovému étosu: Deklarace Parlamentu světových náboženství.* 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1997. ISBN 80-85959-31-3.

- MAY, Tiggey; HAROCOPOS, Alex; HOUGH, Michael. *Z lásky nebo za peníze: Kuplíři a provozování prostituce*, 1. vyd. Praha: Kufr, 2002. ISBN 80-7338-003-X.
- MILFAIT, René. *Teologická etika v kontextu sociální a pastorační práce*. 1. vyd. Středokluky: Zdeněk Susa, 2012. ISBN 978-80-86057-78-1.
- MITLÖHNER, Miroslav. *Erotika a paragrafy*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1999. Kapitola 1, Sexuální výchova do každého domu, s. 13-19. ISBN 80-7169-691-9.
- MPSV. *Sborník přednášek z XIV. konference Společnosti sociálních pracovníků České republiky*. 1. vyd. Praha: MPSV, 2004. Kapitola 6, Je prostituce volbou?, s. 79-84. ISBN 80-86552-92-6.
- MOLTMANN, Jürgen. *Bůh ve stvoření: Ekologická nauka o stvoření*. 1. vyd. Brno: CDK, 1999. Kapitola 9, Obraz Boha ve stvoření: lidé, s. 172-192. ISBN 80-85959-25-9.
- MURÍN, Gustáv. *Sex kontra kultura*. 1. vyd. Praha: Hynek, 1999. ISBN 80-86202-28-3.
- NESVADBA, Petr. *Policejní etika*. 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-195-3.
- ONDREJKOVIČ, Peter; BREZÁK, Jozef; LUBELCOVÁ, Gabriela; et al., *Sociálna patológia*. 1. vyd. Bratislava: VEDA, 2000. ISBN 80-224-0616-3.
- PLATÓN, *Prótagoras*. 4. vyd. Praha: Oikoymenh, 2000. ISBN 80-86005-98-4.

- ROTTER, Hans. *Osoba a etika: k základům morální teologie*. 1. vyd. Brno: CDK, 1997. ISBN 80-85959-18-6.
- SCHELER, Max. *O studu*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 1993. Kapitola 3, O studu a pocitu studu, s. 57-157. ISBN 80-204-0354-X.
- SCHWARTZ, Marco. *Láska v Bibli*. 1. vyd. Praha: Euromedia Group, k. s. - Ikar, 2002. ISBN 80-7202-960-6.
- SIMMEL, Georg. *Peníze v moderní kultuře a jiné eseje*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-50-8.
- SLABÝ, Adolf. *Pastorální medicína a zdravotní etika*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1991. Kapitola 11, Lidská sexualita a rozmnožování, s. 111-129. ISBN 80-7066-411-8.
- STAFFORD, Tim. *Sexuální chaos*. 1. vyd. Praha: Návrat domů, 1996. ISBN 80-85495-54-6.
- TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana; LUPTÁKOVÁ, Marina; NEČADA, Václav; et al., *Obchodování se ženami z pohledu České republiky*. 1. vyd. Praha: KUFR, 2004. ISBN 80-7338-030-7.
- VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2218-4.
- VANÍČKOVÁ, Eva; BURČÍKOVÁ, Petra; KERBIC, Jaroslav; et al., *Obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování*. 1. vyd. Praha: Česká společnost na ochranu dětí, 2005. ISBN 80-239-4793-1.

VÝROST, Jozef; SLAMĚNÍK, Ivan; LOVAŠ, Ladislav; et al., *Sociální psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. Kapitola 15, Agrese, s. 267-284. ISBN 978-80-247-1428-8.

WEISS, Petr. *Sexuální deviace: klasifikace, diagnostika a léčba*. 1. vyd. Praha: Portál, 2002. Kapitola 1, Normalita sexuálního chování. s. 19-30. ISBN 80-7178-634-9.

WRIGHT, Robert. *Morální zvíře: Proč jsme to, co jsme*. 2. vyd. Praha: Lidové noviny, 2002. Kapitola 17, Oběť je vinna. s. 334-352. ISBN 80-7106-612-5.

Články

CAPPONI, Věra; HAJNOVÁ, Růžena; NOVÁK, Tomáš. *Sexuologický slovník*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 1994. ISBN 80-7169-115-1.

DUROZOI, Gérard; ROUSSEL, André. *Filozofický slovník*. 1. vyd. Praha: Ewa Edition, 1994. ISBN 80-85764-07-5.

HARTL, Pavel; HARTLOVÁ, Helena. *Velký psychologický slovník*. 1. vyd. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-686-5.

Elektronické zdroje

32. synod ČCE, Sexuální zneužívání žen a dětí v česko-německém příhraničí, 6, in: Českobratrská církev evangelická [online]. 18. 5. 2008 (cit. 30. října 2014). URL: http://www.e-cirkev.cz/data/att/TISK_22_Sexualni_zneuzivani_zen_a_deti_v_cesko_nem_eckem_prihranici.pdf

ARISTOTELES. Etika Nikomachova, in: *Ebookbrowse* [online]. 30. 12. 2013 (cit. 9. dubna 2014). URL: <http://ebookbrowse.net/1027-aristoteles-etika-nikomachova-pdf-d648850199>

BERANOVÁ, Lenka. Sociopsychologické faktory ovlivňující prostituční chování, její zátěž, problémy a východiska, in: *Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně* [online]. 27. 4. 2011 (cit. 5. dubna 2014). URL: http://dspace.k.utb.cz/bitstream/handle/10563/16826/beranová_2011_bp.pdf?sequence=1

BLOCK, Walter. Obhajoba neobhajitelného, in: *Ludwig von Mises Institut* [online]. Bez vnočení (cit. 20. března 2014). URL: <http://www.mises.cz/database/literatura/22.pdf>

BROŽOVÁ, Karolína. Legalizace prostituce? Pro hlasuje jen Praha, prostitutky i vláda říkají ne, in: *Novinky* [online]. 7. 10. 2014 (cit. 19. října 2014). URL: <http://www.novinky.cz/ekonomika/349819-legalizace-prostituce-pro-hlasuje-jen-praha-prostitutky-i-vlada-rikaji-ne.html>

BURČÍKOVÁ, Petra. Jak dál?: Doporučení pro předcházení obchodování s lidmi a vykořisťování a pro ochranu a zlepšení postavení obchodovaných, vykořisťovaných a obchodováním a vykořisťováním ohrožených osob, in: *La Strada* [online]. Bez vnočení (cit. 7. října 2014). URL: http://www.strada.cz/images/Publikace/jak_dal.pdf

ČTK. Legalizace prostituce se v Německu mění v obchod s lidmi, píše Spiegel, in: *Ihned.cz* [online]. 19. 6. 2013 (cit. 30. srpna 2014). URL: <http://zpravy.ihned.cz/c1-60097950-legalizace-prostituce-se-v-nemecku-meni-v-obchod-s-lidmi-pise-spiegel>

ČTK. Vatikán navrhuje trestat klienty prostitutek, in: *Tyden.cz* [online]. 19. 6. 2007 (cit. 13. května 2014). URL: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/vatikan-navrhuje-trestat-klienty-prostitutek_14066.html#.U3HkfyF6Z76

DAALDER, A.L.. Prostitution in the Netherlands since the lifting of the brothel ban, 64-66, in: *Wetenschappelijk Onderzoek – en Documentatiecentrum* [online]. 2007 (cit. 14. října 2014). URL: http://english.wodc.nl/images/ob249a_fulltext_tcm45-83466.pdf

Deklarace práv sexuálních pracovníků a pracovníc v Evropě, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 15. 10. 2005 (cit. 14. září 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/deklarace-prav-sexualnich-pracovniku-a-pracovnic-v-evrope/stahnout>

DLOUHÁ, Petra. Hana Malinová: Nikdy nevíte, jestli přišel jen za sexem, nebo chce pomstít lidstvo, in: *Penize.cz* [online]. 21. 9. 2013 (cit. 31. března 2014). URL: <http://www.penize.cz/zamestnani/260871-hana-malinova-nikdy-nevite-jestli-prisel-jen-za-sexem-nebo-chce-pomstit-lidstvo>

DREHER, Axel. Does Legalized Prostitution Increase Human Trafficking?, in: *ScienceDirect* [online]. 23. 5. 2012 (cit. 6. září 2014). URL: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0305750X12001453>

EVROPSKÝ PARLAMENT. Zpráva o pohlavním vykořisťování a prostituci a jejich dopadu na rovnost žen a mužů, in: *Evropský parlament* [online]. 4. 2. 2014 (cit. 7. října 2014). URL: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2014-0071+0+DOC+XML+V0//CS>

Gesetz zur Regelung der Rechtsverhältnisse der Prostituierten, in: *Bundesministerium der Justiz und für Verbraucherschutz* [online]. 1. 1. 2002 (cit. 22. srpna 2014). URL: <http://www.gesetze-im-internet.de/prostg/index.html>

HRW. Swept Away, in: *Human Rights Watch* [online]. 14. 05. 2013 (cit. 6. října 2014). URL: <http://www.hrw.org/node/115224/section/7>

ILO. Profits and Poverty: The economics of Forced Labour, in: *International Labour Organization* [online]. 20. 5. 2014 (cit. 7. října 2014). URL: http://www.ilo.org/wcmstp5/groups/public/---ed_norm/---declaration/documents/publication/wcms_243391.pdf

IURE. TZ: Registr prostitutek v návrhu zákona o regulaci prostituce je jak nepovedený vtíp, in: Iuridicum Remedium [online]. Bez vnočení (cit. 26. října 2014). URL: <http://www.iure.org/15/602/tz-registr-prostitutek-v-navrhu-zakona-o-regulaci-prostitute-je-jak-nepovedeny-vtip>

JANSOVÁ, Lenka. Vláša projedná zákon o regulaci prostituce, normu navrhuje Praha, in: *Český rozhlas* [online]. 26. 2. 2014 (cit. 29. října 2014). URL: http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/vlada-projedna-zakon-o-regulaci-prostitute-normu-navrhuje-praha--1320269

KANT, Immanuel. Immanuel Kant: Základy metafyziky mravů, in: *Ulozto.cz* [online]. Bez vnočení (cit. 27. září 2014). URL: <http://uloz.to/xSb5UVp/kant-zaklady-metafyziky-mravu-opr2011-pdf>

KOTEK, Jiří. Vědci dokázali, že prostituce není výsadou lidí. Funguje i mezi zvířaty, in: *Novinky* [online]. 10. 11. 2009 (cit. 16. března 2014). URL: <http://www.novinky.cz/veda-skoly/183889-vedci-dokazali-ze-prostitute-neni-vysadou-lidi-funguje-i-mezi-zviraty.html>

MPSV. Obchod s lidmi: Instruktažní manuál pro sociální a terénní pracovníky, in: *Oficiální internetový portál Jihočeského kraje* [online]. Bez vnočení (cit. 10. dubna 2014). URL: [http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par\[id_r\]=42478&par\[view\]=0](http://www.kraj-jihocesky.cz/file.php?par[id_r]=42478&par[view]=0)

MVCR. Prostituce - Prostituční scéna, in: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. Bez vnočení (cit. 2. dubna 2014). URL: <http://www.mvcr.cz/clanek/prostitute-prostitutni-scena.aspx>

MVCR. Vzory obecně závazných vyhlášek obce k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku dle § 10 písm. a) zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů, in: *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 22. 5. 2013 (cit. 5. dubna 2014). URL: <http://www.mvcr.cz/odk2/soubor/mm-04-3vzor-doc.aspx>

OSN. Convention for the Suppression of the Traffic in Persons and of the Exploitation of the Prostitution of Others, in: *Refworld* [online]. Bez vřočení (cit. 8. řervence 2014). URL:<http://www.refworld.org/cgi-bin/texis/vtx/rwmain?page=search&docid=3ae6b38e23&skip=0&query=Convention%20for%20the%20Suppression%20of%20the%20Traffic%20in%20Persons%20and%20of%20the%20Exploitation%20of%20the%20Prostitution%20of%20Others>

PARLAMENT řR. Nřvřh Zastupitelstva hlavního řmřta Prahy na vydřnř zřkona o regulaci prostituce a o zmřnř nřkterřch zřkonř (zřkon o regulaci prostituce), in: *Poslaneckř snřmovna Parlamentu řeskř republiky* [online]. 12. 7. 2013 (cit. 1. řervence 2014). URL: <http://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=64842>

PARLAMENT řR. Obchodnř zřkonřk, in: *Sbřrka zřkonř* [online]. Bez vřočení (cit. 4. dubna 2014). URL: <http://www.sbirkazakonu.info/obchodni-zakonik/podnikani.html>

PARLAMENT řR. Stanovisko vlřdy k nřvřhu zřkona o toleranci poskytovřnř sexuřlnřch sluřzeb, in: *Poslaneckř snřmovna Parlamentu řeskř republiky* [online]. 5. 8. 2013 (cit. 22. řervence 2014). URL: <http://www.snem.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=79111>

PARLAMENT ČR. Trestní zákoník, in: *Epravo.cz* [online]. Bez vnočení (cit. 6. března 2014). URL: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/zakon-ze-dne-8-ledna-2009-trestni-zakonik-17001.html>

PARLAMENT ČR. Zákon o hlavním městě Praze, in: *Sbirka zákonů* [online]. 17. 5. 2000 (cit. 15. června 2014). URL: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3427>

PARLAMENT ČR. Zákon o toleranci poskytování sexuálních služeb, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 4. 7. 2013 (cit. 12. července 2014). URL: <http://www.snem.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=85457>

PARLAMENT ČR. Zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), in: *Zákony pro lidi* [online]. Bez vnočení (cit. 7. října 2014). URL: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1991-455>

POSLANECKÁ SNĚMOVNA. Stanovisko vlády k tisku 1100/0, in: *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 31. 7. 2013 (cit. 23. července 2014). URL: <http://www.snem.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=79111>

PROCHÁZKOVÁ, Pavla. R-R Liberecko: Častým motivem žen pro vstup do sexbyznysu jsou dluhy a problémy s hledáním práce, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 14. 1. 2013 (cit. 1. dubna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/aktuality/r-r-liberecko-castym-motivem-zen-pro-vstup-do-sexbyznysu-jsou-dluhy-a-problemy-s-hledanim-prace>

R-R. R-R v médiích: Praha znovu poslala do sněmovny problematický zákon k regulaci prostituce, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 26. 2. 2014 (cit. 30. října 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/r-r-v-mediich/r-r-v-mediich-praha-znovu-poslala-do-snemovny-problematicky-zakon-o-regulaci-prostituce>

SIEGEL, Dina. Human trafficking and legalized prostitution in the Netherlands, 12, in: *DoiSerbia* [online]. 2009 (cit. 15. listopadu 2014). URL: http://www.doiserbia.nb.rs/Article.aspx?ID=1450-66370901005S#.VGeKap_wrRg

STEJSKALOVÁ, Klára. Legalizace prostituce udělala z Německa 'bordel Evropy', zisky přinesla městům i podsvětí, in: *Český rozhlas* [online]. 12. 3. 2013 (cit. 30. srpna 2014). URL: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/legalizace-prostituce-udelala-z-nemecka-bordel-evropy-zisky-prinesla-mestum-i-podsveti--1186535

Strafgesetzbuch, in: *Dejure.org* [online]. Bez vnočení (cit. 19. října 2014). URL: <http://dejure.org/gesetze/StGB/184f.html>

ŠÍDOVÁ, Lucie; POLÁKOVÁ, Jana; MALINOVÁ, Hana; et al., Ze sexbyznysu na trh práce?: Přenos znalostí v oblasti legálního uchopení prostituce a jeho dopad na trh práce, in: *Rozkoš bez rizika* [online]. 28. 11. 2013 (cit. 15. srpna 2014). URL: <http://www.rozkosbezrizika.cz/ke-stazeni/soubory/publikace-r-r-ze-sexbyznysu-na-trh-prace/stahnout>

UNAIDS. Guidance Note on HIV and Sex Work, in: *Unaid.org* [online]. 2012 (cit. 5. srpna 2014). URL: http://www.unaids.org/en/media/unaids/contentassets/documents/unaidspublication/2009/JC2306_UNAIDS-guidance-note-HIV-sex-work_en.pdf

VAVROŇ, Jiří. Sexbyznys nese miliardy, ale prostitutky dostanou minimum, in: *Novinky* [online]. 21. 9. 2014 (cit. 7. října 2014). URL: <http://www.novinky.cz/domaci/347784-sexbyznys-nese-miliardy-ale-prostitutky-dostanou-minimum.html>